

САКАРТВЕЛО საკართველო

1-2 (22-23) 2018

РОКІВ **Ю** БЕЗІ

заснування першої
Демократичної
Республіки Грузія

ხაქორთველობის ბირჟები
დემოკრატიული რესპუბლიკის
დაარსებითან



საქართველოს პირველი დემოკრატიული რეპუბლიკის გერბი წმინდა გიორგის გამოსახულებით
Герб Першої Демократичної Республіки Грузія з зображенням св. Георгія

1918-1921

სარჩევი ЗМІСТ

4	ნინასიტუაცია
5	Передмова
10	საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის 100 წლისთავი 100 років з дня заснування Першої Демократичної Республіки Грузія
16	საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის 100 წლისთავისა და ქართულ-უკრainian დიპლომატიურ ურთიერთობათა 100 წლისთავისადმი მიძღვნილ ღონისძიებათა ციკლი კიევში
20	Цикл заходів, присвячених 100-річчю Першої Демократичної Республіки Грузія та грузино-українських дипломатичних відносин, в Києві
23	აჭარა: ნამყო, ანდყო და მუოფადი Аджарія: минуле, сьогодення та майбутнє
26	სუამი - უკრainianისა და საქართველოს ეკონომიკური კავშირი ГУАМ - Економічний Союз України та Грузії
29	მენარმე აკაკი ხოშტარია Підприємництво Акакія Хоштарія
32	საუბარი რამაზ პატარიძესთან ქართული ანბანის წარმოშობაზე Розмова з Рамазом Патарідзе про походження грузинського алфавіту
34	ანაკლიის პორტფолიო - ევროპისა და აზიის კარიბჭე Порт Анаклія – ворота Європи та Азії
39	უკრainian-ქართული ურთიერთობები: მრგვალი მაგიდა, მიძღვნილი ნიკოლოზ ბარათაშვილის 200 წლისთავისადმი
43	Українсько-грузинські взаємини: круглий стіл, присвячений 200-річчю Ніколоза Бараташвілі
43	ფიროსმანი - გენიალური მითი და მისი პირველადმომჩენი Піросмані – геніальний міф та його першовідкривач
43	ყვარელი და ტურიზმი: ადგილი სადაც ცნობილი ქართველები იბადებოდნენ Кварелі та туризм: місце, де народились відомі грузини
43	შეხვედრები ნოდარ დუმბაძესთან Зустрічі з Нодаром Думбадзе

УКРАЇНА І ГРУЗІЯ. 100 РОКІВ ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН

Міністр інформації та народного спорту України Олександр Степанов

та міністр земельних ресурсів та будівництва Грузії Георгій Бахадурішвілі

2018-го відзначається 100-річчя створення Першої Демократичної Республіки Грузія.

Грузія - це країна, яка має велику історичну та культурну спадщину.

Грузія - це країна, яка має велику історичну та культурну спадщину.

Грузія - це країна, яка має велику історичну та культурну спадщину.

Грузія - це країна, яка має велику історичну та культурну спадщину.

Грузія - це країна, яка має велику історичну та культурну спадщину.

Грузія - це країна, яка має велику історичну та культурну спадщину.

Грузія - це країна, яка має велику історичну та культурну спадщину.

Грузія - це країна, яка має велику історичну та культурну спадщину.

Грузія - це країна, яка має велику історичну та культурну спадщину.

Грузія - це країна, яка має велику історичну та культурну спадщину.

Грузія - це країна, яка має велику історичну та культурну спадщину.



Цього року в Україні активно відзначається 100-річчя створення Першої Демократичної Республіки Грузія. Ця подія, безумовно, має важливе значення, оскільки 1918 року було покладено початок дипломатичним відносинам між Україною та Грузією.

Заходи, пов'язані з цією датою, проводяться не тільки в Києві, але й в інших містах України. Більшість цих заходів здійснюється за активної підтримки грузинської діаспори.

2018 рік ще раз продемонстрував, як грузинська громада бере активну участь у повсякденному житті України.

У майбутньому також заплановано багато заходів:

- по-перше, варто відзначити XV-й Фестиваль сучасного грузинського кіно;

- «Тблісона» у історичному районі Києва – на Андріївському узвозі та багато інших.

Крім культурних заходів, цей рік відзначився подіями державного значення. Між Грузією та Україною (після деяких подій) оживилися дипломатичні відносини, що перебували у стані стагнації. Наша спільнота вітає цей процес, тому що, сподіваємося, це сприятиме лібералізації правової бази для перебування грузинських іммігрантів в Україні.

Як і наша країна, грузинська громада зіткнулася з багатьма випробуваннями в Україні. Останнім часом окремі безвідповідальні особи, так звані «гастролери», завдають шкоди грузино-українським міждержавним відносинам, іміджу грузин та діяльності грузинської спільноти в цілому. Це досить болісне питання, оскільки грузинська громада бере активну участь у державних процесах.

Цей випуск журналу «Сакартвело» є особливим.

Цього року Грузія святкує 100-річчя створення Першої Демократичної Республіки Грузії, 90 років з дня народження нашого великого письменника Нодара Думбадзе - це дати, які ми не могли б обійтися під час підготовки журналу.

Крім культурних або туристичних наративів, ми включили в журнал статті про економічні ресурси Грузії.

Варто відзначити ГУАМ – економіко-політичний союз країн Чорноморського басейну. Його діяльність є ще однією важливою сходинкою для поглиблення багатовекторних відносин між країнами, що входять до його складу, в тому числі між Грузією та Україною.

Одним словом, 2018 рік виявився досить плідним, і наша діяльність стала більш результативною, за що я дякую кожному грузину, хто невтомно прагне гідно представити Грузію в Україні.

Дорогою перемоги рухайся, Україно!

Нехай Бог береже тебе, Грузія!

Бесік Шамугія

საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის 100 წლისთავი 100 РОКІВ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ ПЕРШОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ ГРУЗІЯ

ნელს საქართველოს პირველი რესპუბლიკის დამოუკიდებლობას 100 წლი შეუსრულდა. საქართველოს 3-წლიანი დამოუკიდებლობა იყო დიდი ისტორიული მოვლენა, რომელმაც მიუხედავად ბოლშევიკური რეპრესიებისა, დიდი გავლენა მოახდინა ქართულ აზროვნებაზე. 1991 წლამდე, როცა საქართველომ ისევ მოიპოვა დამოუკიდებლობა, ბევრ ქართველ პატრიოტს ჯერ კიდევ ახსოვდა 1918–1921 წლების დამოუკიდებელი საქართველო.

1917 წლის თებერვალში რომანოვების დინასტიის 300-წლიანი მმართველობის დამხობა კარგი წინაპირობები გახდა საქართველოს პოლიტიკური

დამოუკიდებლობის აღსადგენად. ამის გარდა, ხელსაყრელი მომენტი შეიქმნა ქართული ეკლესიის დამოუკიდებლობის აღდგენისათვის. ასე, 1917 წლის 12 მარტს სვეტიცხოვლის ტაძარში გამოცხადდა ქართული ეკლესიის ავტოკეფალია. რაც წინაპირობაა საქართველოს სახელმწიფოს დამოუკიდებლობის გამოსაცხადებლად.

1917 წელს, თებერვლის თვეში, თბილისში შემდგარა გასაიდუმლებული შეხვედრა. დავით ვაჩნაძის სახლში შეკრებილან ნოე უორდანია, ევგენი გეგეჭკორი, მიხაკო წერეთელი, დავით ვაჩნაძე, იოსებ გედევანიძე, ნიკოლოზ და მელიტონ ქარცივაძე. სწორედ ამ შეხვედრაზე გადაწყვეტილა საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტის გამოცხადება, როგორც კი ამისთვის შესაფერისი მომენტი დადგებოდა.

1918 წლის 26 მაისს თბილისში შეიკრიბა ამიერკავკასიის სეიმის უკანასკნელი სხდომა, სადაც სეიმმა თავიდან მოიხსნა ყოველგვარი რწმუნებულება და ამიერკავკასიის ფედერაცია დაშლილად გამოაცხადა.

იმავე დღეს, 16 საათისათვის, ყოფილი მეფისნაცვლის სა-სახლიდან სეიმის დეპუტატები გამოვიდნენ და დარბაზში საქართველოს ეროვნული საბჭო შეიკრიბა. სხდომას საბჭოს 42 წევრი და 36 წევრის კანდიდატი ენრებოდა. სხდომას თავჯდომარებდა ნოე უორდანია, „საქართველოს დამოუკიდებლობის“ აქტი ეროვნულმა საბჭოს ნევრებმა ერთხმად მიიღეს 1918 წლის 26 მაისის 17 საათსა და 10 ნუთხზე.

დამოუკიდებლობის აქტში რამდენიმე მნიშვნელოვანი დებულებება ჩაიწერა. მათ შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია შემდეგი:

1. ამიერიდგან საქართველოს ხალხი სუვერენულ უფლებათა მატარებელია და საქართველო სრულუფლებოვანი დამოუკიდებელი სახელმწიფოა;
2. დამოუკიდებელ საქართველოს პოლიტიკური ფორმა დემოკრატიული რესპუბლიკაა;
3. საერთაშორისო ომიანობაში საქართველო მუდმივი ნეიტრალური სახელმწიფოა.

У 2018 році виповнюється 100 років від дня незалежності Першої Демократичної Республіки Грузія. Трирічна незалежність Грузії була великою історичною подією, яка, незважаючи на більшовицькі репресії, дуже вплинула на грузинське мислення/світогляд. До 1991 року, коли Грузія знову здобула незалежність, багато грузинських патріотів ще пам'ятали незалежність 1918–1921 років.

Повалення 300-річного правління династії Романових у лютому 1917 року було гарною передумовою відновлення політичної незалежності Грузії.

Крім того, був створений сприятливий момент для відродження автокефалії грузинської церкви, про що було повідомлено 12 березня 1917 року у соборі Светіцховелі. Це стало передумовою для проголошення незалежності уряду Грузії.

У лютому 1917 року в Тбілісі, у будинку Давида Вачнадзе відбулася таємна зустріч, на якій були присутні Ноє Жорданія, Евгені Гегечкорі, Міхако Церетелі, Йосеб Гедеванішвілі та Мелітон Карцівадзе. Саме на цьому зібранні було прийнято рішення оголосити про незалежність Грузії, як тільки настане відповідний момент.

26 травня 1918 року в Тбілісі було скликано останню сесію Закавказького Сейму, на якій Сейм зняв з себе будь-які повноваження та було проголошено про розпуск Закавказької федерації.

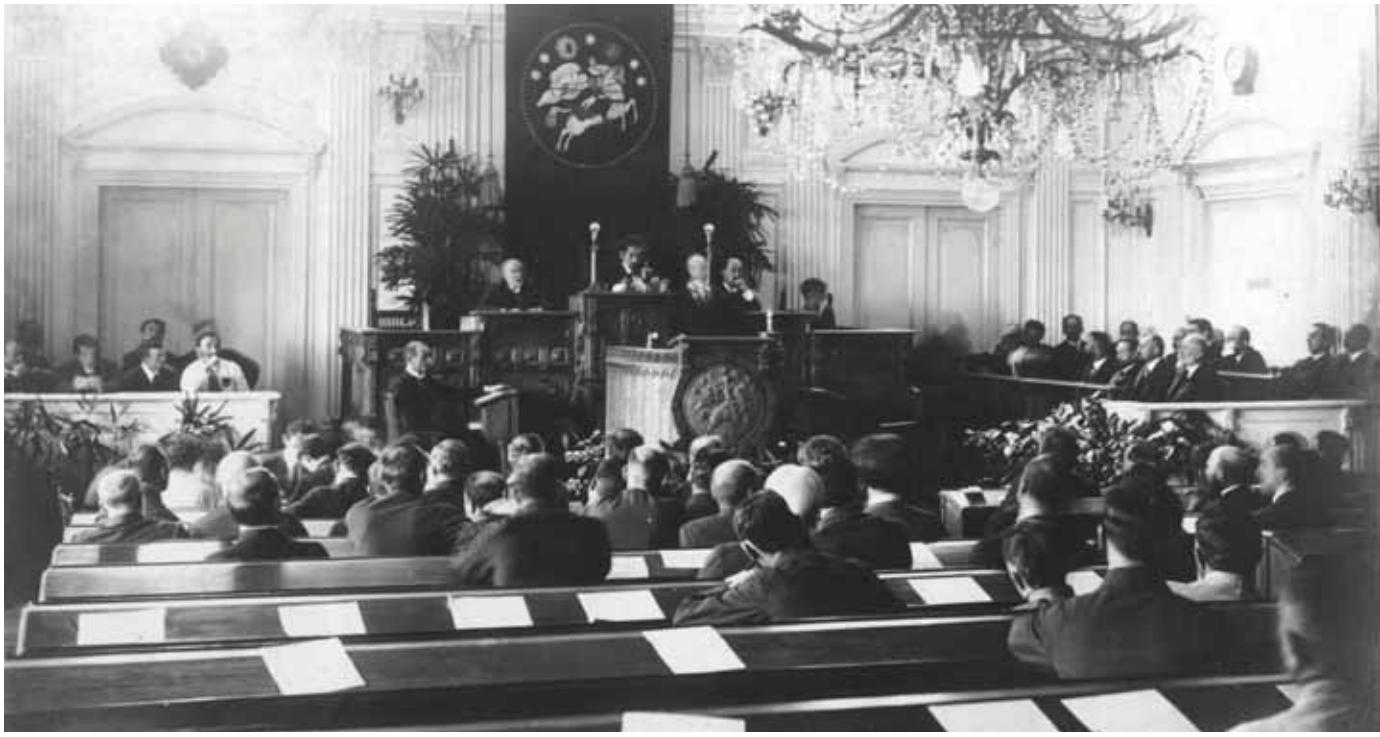
Того ж дня, о 16 годині, депутати Сейму залишили колишній палац намісника царя, а у залі зібралася Національна рада Грузії. У засіданні ради, на чолі якої був Ноє Жорданія, взяли участь 42 члени та 36 кандидатів на членство. Акт про «Незалежність Грузії» одностайно прийняли 26 травня 1918 року о 17 годині 10 хвилин.

В Акті про незалежність було зафіковано кілька важливих положень, серед яких потрібно відзначити наступні:

1. Віднині народ Грузії наділений суверенними правами, і Грузія є повноправною незалежною державою;
2. Політичною формою незалежної Грузії є демократична республіка;
3. У міжнародних конфліктах Грузія є державою, яка зберігає постійний нейтралітет.

Перший уряд Грузії сформувався наступним чином:

1. Голова уряду та міністр внутрішніх справ – Ноє Рамішвілі;



საქართველოს პირველი დამოუკრატიული რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრება
Засновницька зустріч Першої Демократичної Республіки Грузії

- საქართველოს პირველი მთავრობა შემდეგი სახით ჩამოყალიბდა:
1. მთავრობის თავჯდომარე და შეს მინისტრი – ნოე რამიშვილი;
 2. მინისტრ საქმეთა მინისტრი – აკაკი ჩხენკელი;
 3. სამხედრო საქმეთა მინისტრი – გრიგოლ გიორგაძე;
 4. ფინანსთა და ვაჭრობა-მრეწველობის მინისტრი – გიორგი შურული;
 5. იუსტიციის მინისტრი – შალვა ალექსი-მესხიშვილი;
 6. სახალხო განათლების მინისტრი – გიორგი ლასხიშვილი;
 7. მინათმოქმედებისა და შრომის მინისტრი – ივანე ლორთქიფანიძე.

დამოუკიდებელი სახელმწიფოს ერთ-ერთი უმთავრესი მიღწევა იყო სახელმწიფო კუნძულიტუციის მიღება. სახელმწიფოს მთავარ დოკუმენტზე მუშაობა დამფუძნებელი კრების არჩევისთანავე დაიწყო. დამფუძნებელმა კრებამ მესამე სხდომაზე, რომელიც 1919 წლის 18 მარტს ჩატარდა, აირჩია საკონსტიტუციო კომისია 15 წევრის შემადგენლობით.

საქართველოს დამოუკიდებლობის პირველი წლები მძიმე გამოდგა. ქვეყანა საომარ მოქმედებებში აღმოჩნდა მეზობლებთან. მათ შორის 1918 წლს სომხეთთან მიმდინარე კონფლიქტი არის ალანიშნავი. სომხები დეკემბერში მოულოდნელად დაესხენ თავს ქართულ შენართობს. თუმცა 1918 წლის დეკემბერშივე მოხერხდა სომხების დამარცხება და რომ არა უცხო ძალების ჩარევა, ქართველები ღრმად სომხურ მიზებში შევიდოდნენ.

ასევე მნიშვნელოვანია, რომ ქართულმა ჯარებმა მოახერხეს ბათუმის ოლქის ნანილის დაბრუნება, რომელიც ყარსისა და ართვინის ოლქთან ერთად ვ.ი. ლენინმა თურქებს გადასცა ბრესტის ზავით (1918 წ.).

დამოუკიდებლობის ბოლო წელს კონსტიტუციის მიღების პროცესი საგრძნობლად დაჩარდა, რადგან საგარეო პოლო-

2. მინისტრ закордонних справ – აკაკი ჭენკელი;
3. მინისტრ військових справ – გრიგოლ Гіоргадзе;
4. მინისტр фінансів, торгівлі та промисловості – Гіоргі Журулі;
5. მინისტр юстиції – Шалва Алексі-Месхішвілі;
6. მინისტр народної освіти – Гіоргі Ласхішвілі;
7. მინისტр сільського господарства та праці – Іване Лордкіпаніძე.

Одним з головних досягнень незалежності держави було прийняття державної конституції. Робота над головним документом держави розпочалася відразу після обрання складу установчих зборів. На третьому зібранні, що відбулося 18 березня 1919 року, було обрано Конституційну комісію, яка складалася з 15 членів.

Перші роки незалежності Грузії видались важкими. У той час країна вела війну з сусідами. Варто також відзначити конфлікт з Вірменією у 1918 році. У грудні вірмени несподівано атакували грузинські дивізіони. Тоді ж грузинські війська перемогли вірмен і, якби не втрутілися закордонні сили, ввійшли б і на вірменські землі.

Також важливо, що грузинським військам вдалося повернути частину Батумського округу, який разом з Карським та Артвінським округами Ленін передав туркам за умовами Брестського миру (1918 р.).

В останній рік незалежності процес прийняття Конституції суттєво прискорився, оскільки зовнішньополітична ситуація була напруженою. Відомо, що Конституція була прийнята 21 лютого 1921 року на установчих зборах Грузії, коли вже почалися військові дії.

Однак ми повернемося до 1920 року. Це був важливий пе-

ტიკური ვითარება მძიმდებოდა. ცნობილია, რომ საქართველოს დამფუძნებელმა კრებამ კონსტიტუცია 1921 წლის 21 თებერვალს მიიღო, უკვე მაშინ, როდესაც გარეთ სამხედრო მოქმედები მიმდინარეობდა.

თუმცა, დავუბრუნდეთ 1920 წელს. ეს მნიშვნელოვანი პერიოდი იყო, რადგან 1920 წელს აზერბაიჯანში საბჭოთა ხელისფულება დამყარდა, ხოლო ამავე წლის ნოემბერში – სომხეთში. რეგიონში დამოუკიდებელი მხოლოდ საქართველო იყო. მაგრამ იმ დროს ბევრს არ ნარმოედგინა, რომ საბჭოთა რუსეთი მოახდენდა საქართველოს ოკუპაციას. ამის დასტურია ის ფაქტი, რომ 1920 წლის 7 მაისის ხელშეკრულებით რუსეთმა ცნო საქართველო, როგორც სუვერენული სახელმწიფო.

მე-11 წითელი არმია საქართველოში სომხეთისა და აზერბაიჯანის ტერიტორიებიდან შემოიჭრა. იმავდროულად, საბჭოთა რუსეთის მსროლელთა 98-ე ბრიგადა თერგის ცხენოსან დივიზიისათან ერთად ამზადებდა საქართველოზე შეტევას როკისა და მამისონის უღელტეხილებიდან, ხოლო მე-9 არმიას სოჭიდან ან აფხაზეთიდან უნდა შეეტია და შავი ზღვის სანაპიროს გასწვრივ წანეულიყო. თავდასხმებისთვის საქართველო მზად არ აღმოჩნდა და შედეგად 1921 წლის 25 თებერვალს წითელი არმია თბილისში შემოვიდა. ბოლშევკიური რუსეთის გარდა, საქართველოს 1920-21 წლებში „თეთრებიც“ (დენიკინის ჯარები) ებრძოდნენ, რომლებიც რუსეთის იმპერიის დანაწევრების წინააღმდეგნი იყვნენ. სამხრეთიდან საქართველოს თურქები უტევდნენ ათა-თურქის ხელმძღვანელობით, რომელთაც სურდათ დაკარგული პოზიციების დაბრუნება საქართველოს საზღვარზე.

ріод, так як у квітні 1920 року була створена Азербайджанська РСР, а в листопаді радянська влада прийшла і до Вірменії. У регіоні незалежною залишалася тільки Грузія. Але в той час багато хто не міг собі уявити, що Радянська Росія наважилася б на окупацію Грузії. Це засвідчує той факт, що, 7 травня 1920 року, підписанням угоди Росія визнала Грузію як суверенну державу.

11-а червона армія напала на Грузію з боку Вірменії та Азербайджану. У той же час, 98-а стрілецька бригада Радянської Росії разом з кінною дивізією готувалися напасті на Грузію зі сторони Рокського та Мамісонського гірських перевалів, а 9-а армія повинна була увійти з Сочі або Абхазії і рухатися уздовж Чорноморського узбережжя. Грузія не була готова до нападів, і, як наслідок, 25 лютого 1921 року Червона Армія увійшла до Тбілісі. Крім більшовицької Росії, у 1920-21 роках з Грузією воювали і «блілі» (Денікінська армія), які теж були проти розпаду Російської імперії. З південної сторони Грузію атакували турки під керівництвом Ата-Тюрка, які хотіли повернути втрачені позиції на грузинському кордоні.



გერმანული ჯარი თბილისში (1918 წ.)
Німецьке військо в Тбілісі (1918)



საქართველო

პონსტიტ

ქველოს დამტუქებელი
თემის წელი 21.



შესაბამის
საჭიროებების
თემის წელი 21.





305

8ηρ 1921 Στρού



საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის 100 წლისთავისა და

ქართულ-უკრაინულ დიპლომატიურ ურთიერთობათა

100 წლისთავისადმი მიძღვნილ დონისძიებათა ცილი პირველი

ЦИКЛ ЗАХОДІВ, ПРИСВЯЧЕНИХ 100-РІЧЧЮ ПЕРШОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ ГРУЗІЯ ТА ГРУЗИНО-УКРАЇНСЬКИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН, В КИЄВІ

2018 წელი უკრაინაში საქართველოს პოპულარიზაციის თვალსაზრისით ერთ-ერთი ყველაზე დატვირთული, შინაარსიანი და ნაყოფიერი აღმოჩნდა. ქართული კულტურის, ხელოვნების, ისტორიის, ფოლკლორის თუ ტრადიციების ფართო მასებისთვის გაცნობა საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის 100 წლისთავისა და ქართულ-უკრაინულ დიპლომატიურ ურთიერთობათა 100 წლისთავის ფარგლებში მიმდინარეობდა. საქართველოს საელჩოსა და დიასპორის ინიციატივით ნებს არაერთ პროექტს ჩაიყარა საფუძველი და უძრავი საინტერესო ღონისძიება გაიმართა.

19 მაისს კიევში, ოფიციერთა სასახლის საკონცერტო დარბაზში, ქართული კულტურის მე-9 ფესტივალი ჩატარდა, რომელიც ტრადიციულად საქართველოს დამოუკიდებლობის დღეს ეძღვნება. ქართული კულტურის ფესტივალი თავისი მასშტაბით სოციალურ-კულტურული პროექტია, რომელიც საქართველოსა და უკრაინას შორის მეგობრული ურთიერთობების განვითარებასა და განმტკიცებას უწყობს ხელს, აქედან გამომდინარე სრულიად უკრაინის საზოგადოებრივმა გაერთიანება „გეორგიამ“ და უკრაინის ქართველთა ასოციაცია „იბერიელმა“ ყველაფერი გააკეთეს იმისთვის, რომ კონცერტი უმაღლეს დონეზე ჩატარებულიყო. ამისთვის ძალისხმევა არც თბილისიდან მოწვეულმა სტუმრებმა დაიმურჯეს, ფესტივალი შესანიშნავმა ჯგუფმა „ურსამ“ გახსნა. თანამედროვე პანგების ფონზე ნარმოდეენილი ქართული ფოლკლორი, თბილი ხმები და სხვადასხვა ინსტრუმენტის შერწყმით აუდირებული ულამაზესი კომპოზიციები მაყურებლისთვის ნამდვილ დღესასწაულად იქცა. საზეიმო კონცერტში ასევე მონანილეობდნენ ქართული ხალხური ცეკვის ანსამბლი „იბერიელი“, კიევის კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრის ფოლკლორული ჯგუფი, უკრაინის ცნობილი ჯგუფები და შემსრულებლები. ღონისძიებაზე საპატიო სტუმრის სტატუსით მიწვეული იყო საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს დიასპორასთან ურთიერთობის დეპარტამენტის დირექტორი რატი ბრეგაძე, რომელმაც მისასალმებელი სიტყვით მიმართა დამსწრე აუდიტორიას და მადლობა გადაუხადა სრულიად უკრაინის საზოგადოებრივ გაერთიანება „გეორგიის“ პრეზიდენტ ბესიკ შამუგიას და ორგანიზაციის თითოეულ წევრს აღნიშნული კონცერტის ორგანიზებისთვის.

საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის 100 წლისთავისა და ქართულ-უკრაინულ დაბლომატიურ ურთიერთობათა 100 წლისთავის ფარგლებში უკრაინაში საქართველოს საელჩოს მოწვევით კიევის სახელმწიფო ფილარმონიაში გაიმართა „იუნესკოს მმვიდობის ხელოვნის“, ელისო ბოლევაძის, საფორტეპიანო სოლო კონცერტი. საქველმოქმედო კონცერტს ესწრებოდნენ უკრაინის ხელისუფლების, დიპლომატიური კორპუსის, კულტურული წრეებისა და ქართული დიასპორის ნარმობა-დებნები. ქნი ელისო ბოლევაძის თხოვნით, კონცერტს სპეციალური სტუმრების სახით, დაესწრენ ანტიტერორისტული ოპერაციის მებრძოლები, ამ ზონაში დაღუპულთა და უგზოუკვლიდ დაკარგულთა ოჯახის ნევრები. მაყურებელთა მხრიდან კონცერტს უმაღლესი შეფასება მიეცა. ასევე საქართველოს საელჩოს ორგანიზებით, უკრაინის სა-

3 точки зору популяризації Грузії в Україні 2018 рік виявився одним з найбільш завантажених, значущих і плідних. У рамках святкування 100-річчя Першої Демократичної Республіки Грузія та грузинсько-українських дипломатичних відносин відбулося знайомство широких мас з грузинською культурою, мистецтвом, історією, фольклором і традиціями. Цього року, за ініціативою Посольства Грузії та діаспори, було закладено основи кількох проектів та проведено багато цікавих заходів.

19 травня в концертному залі Центрального будинку офіцерів ЗСУ в м. Києві відбувся 9-й фестиваль грузинської культури, традиційно присвячений Дню Незалежності Грузії. За своїми масштабами грузинський фестиваль є соціально-культурним проектом, котрий сприяє розвитку та зміцненню дружніх відносин між Грузією та Україною. Тому громадське об'єдання «Георгія» та асоціація грузинів в Україні «Іберієлі» зробили все можливе, щоб провести концерт на найвищому рівні. Для цього своїх зусиль не пожаліли і запрошені гості з Тбілісі, фестиваль відкрила чудова група «Урса». Грузинський фольклор, ніжні голоси та різні інструментальні композиції, представлені на тлі сучасних пісень, стали справжнім святом для глядачів.



В урочистому концерті також взяли участь грузинський ансамбль народного танцю «Іберієлі», фольклорні колективи грузинського культурно-освітнього центру «Іберієлі», відомі гурти та виконавці України.

У якості гостя був запрошений Раті Брегадзе, директор департаменту відносин з діаспорами Міністерства закордонних справ Грузії, котрий виступив з вітальним словом до присутньої аудиторії та висловив подяку президенту громадського об'єдання України «Георгія» Бесіку Шамугія та кожному її члену за організацію цього концерту.

У рамках святкування 100-річчя Першої Демократичної Республіки Грузія та грузинсько-українських дипломатичних відносин, на запрошення Посольства Грузії в Україні, в Київській державній філармонії відбувся сольний концерт на фортепіано „Митця за мир від Юнеско“, виконавці

гаრეო საქმეთა სამინისტროში გაიმართა საარქივო მასალების, „საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის“, გამოფენის საზეიმო გახსნა. გამოფენა ოფიციალურად გახსნეს საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანმა ელჩმა გელა დუმბაძემ და უკრაინის საგარეო საქმეთა სამინისტროს მეორე ევროპული დეპარტამენტის დირექტორმა ვოლოდიმირ შეუროვმა. ღონისძიებას დაესწრნენ უკრაინის საგარეო საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლები. საარქივო მასალების, „საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის“ გამოფენა ასევე გაიმართა უკრაინის უმაღლეს რადაში, რომელიც ოფიციალურად გახსნეს

Елісо Болквадзе. На благодійному концерті були присутні представники українського уряду, дипломатичного корпусу, культурних кіл та грузинської діаспори. За проханням Елісо Болквадзе, у якості спеціальних гостей на концерті були присутні учасники АТО, члени сімей загиблих та пропалих у цій зоні. З боку аудиторії концерт отримав найвищу оцінку.

Також, в Міністерстві закордонних справ України відбулося урочисте відкриття архівних матеріалів «Перша Демократична Республіка Грузія», організоване Посольством Грузії в Україні. Виставка була офіційно відкрита Надзвичайним та Повноважним Послом Грузії в



უკრაინის უმაღლესი რადას თავმჯდომარემ ანდრია პარუბიმ, საქართველოს ელჩმა გელა დუმბაძემ და უკრაინის უმაღლესი რადას საქართველოსთან მეეგობრობის ჯგუფის ხელმძღვანელმა ხვიჩა მეფარიშვილმა. ღონისძიებას დაესწრნენ უკრაინის უმაღლესი რადას სახალხო დებუტატები. 2018 წლის 29 მაისს, კიევში, სასტუმრო „Hilton Kyiv“-ში, საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის დაარსებისა და უკრანანასა და საქართველოს შორის დაპლომატიური ურთიერთობების დამყარების 100 წლის იუბილებთან და საქართველოს დამოუკიდებლობის დღესთან დაკავშირებით, უკრანანაში საქართველოს საელჩომ გამართა საზეიმო მიღება, რომელსაც ესწრებოდნენ უკრაინის საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ხელისუფლების წარმომადგენლები, დიპლომატიური მისიის ხელმძღვანელები, გუბერნატორები, არასამთავრობო სექტორის და ანალიტიკური ცენტრების წარმომადგენლები, ქართული დიასპორის წევრები და ცნობილი საზოგადო მოღვაწეები. დამსწრე სტუმრებს მოსასალმებელი სიტყვით მიმართეს უკრაინაში საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანმა ელჩმა გელა დუმბაძემ, უკრაინის ვიცე-პრემიერ-მინისტრმა ივანა კლომპუშ-ცინცაძემ, თბილისის მერმა კახა კალაძემ, რომელიც საპატიო

Україні Гелою Думбадзе та директором Другого Європейського Департаменту Міністерства закордонних справ України Володимиром Шкуровим. На заході були присутні співробітники Міністерства закордонних справ України. Виставка архівних матеріалів «Перша Демократична Республіка Грузія» також проходила Верховній Раді України, яку офіційно відкрив голова Верховної Ради Андрій Парубій, посол Грузії в Україні Гела Думбадзе та голова групи дружби Грузії з Верховною Радою України Хвіча Мепарішвілі. На заході були присутні народні депутати Верховної Ради України. 29 травня 2018 року, у готелі «Хілтон Київ», у зв'язку зі святкування 100-річчя Першої Демократичної Республіки Грузія та грузинсько-українських дипломатичних відносин, Посольство Грузії в Україні провело урочистий прийом, на якому були присутні представники законодавчої та виконавчої влади України, керівники дипломатичних місій, губернатори, представники неурядових секторів та аналітичних центрів, члени грузинської діаспори та відомі громадські діячі. До присутніх гостей з привітальними словами звернулися Надзвичайний і Повноважний Посол Грузії в Україні Гела Думбадзе, Віце-прем'єр-міністр України

სტუმრის სტატუსით ესწრებოდა საზეიმო მიღებას და კიევის მერმა ვიტალი კლიჩომ. საზეიმო მიღების ფარგლებში, გაიმართა საქართველოს სახელმწიფო ჰერალდიკის გამოფენა, რომელსაც წარუდღვა საქართველოს პარლამენტთან არსებული ჰერალდიკის სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე, საქართველოს გერბის ავტორი, მსოფლიო ჰერალდიკური გილდიის წევრი, პროფესიონალი მამუკა გონგაძე. ღონისძიებათა ფარგლებში, თბილისიდან სპეციალურად მოწვევულმა მუსიკალურმა ჯგუფმა „თეატრალურმა კვარტეტმა“, შეასრულა სიმღერები ქართულ და უკრაინულ ენებზე. საზეიმო ღონისძიებათა ციკლის ფარგლებში კიდევ ერთი საინტერესო შეხვედრა შედგა. საქართველოს საელჩოში ნიკოლოზ ხომასურიძის ფილმ „ექვთიმე ლომისკაცის“ ჩვენება გაიმართა, რომელსაც ესწრებოდნენ უკრაინაში აკრედიტებული დიპლომატიური კორპუსის წარმომადგენლები, ქართული დიასპორის წევრები და სტუდენტები. ღონისძიებაზე საპატიო სტუმრის სტატუსით მოწვევული იყო ფილმის რეჟისორი ნიკოლოზ ხომასურიძე, რომელმაც მისასალმებელი სიტყვით მიმართა სტუმრებს, ხოლო ფილმის ჩვენების შემდეგ უპასუხა დასმულ შეკითხვებს. ფილმმა მაყურებლების დიდი მონაცემა დამისახურა.

რეჟისორ ნიკოლოზ ხომასურიძის ისტორიულ-ბიოგრაფიულ ფილმში წარმოდგენილია სიუჟეტი, სადაც ასახულია 1921 წლის თებერვლის ამბები, როდესაც საქართველოში წითელი არმის შემოქმიდების შედეგად მთავრობამ გადაწყვიტა შეკერიბათ სახაზინო ქონება და სამუზეუმო განძი და გაქცეულიყო საფრანგეთში ემიგრაციაში. მთავრობამ სამუზეუმო განძის შეკერბა დაავალა ექვთიმე თაყაიშვილს და მის მცველად დანიშნეს. ფილმის სიუჟეტი ეხება ექვთიმე თაყაიშვილის (მსახიობი - რეზო ჩხიერიშვილი) ურთულეს ცხოვრებასა და მოღანეობას, რომელიც ძირითადად მოიცავს მის მიერ 39 ყუთში განთავსებული საგანძურის დაცვისა და მისი დაბრუნების ისტორიას საფრანგეთში ემიგრაციის პერიოდში 1921-1945 წლებში. ფილმს თან სდევს ექვთიმესა და მისი ულამაზესი მეუღლისა და თანამებრძოლის ნინო პოლტორაცკაიას (მსახიობი - ანა წერეთელი) სიყვარულის ამბავი. ექვთიმე ისე დაიცვა ქართული საგანძური მსოფლიოს ცნობილი მუზეუმებისგან, მდიდარი კოლექციონერებისგან, სასამართლო დავების, კრიმინალებისა და ფაშისტებისგან, რომ გაუძლო ყველანაირ ცდუნებას და არასოდეს გადაუხვევი იმ უზენაესი ზნეობრივი პრინციპებისა და სამოძღვოს სიყვარულისთვის, რომელიც მარადიულად ჩჩება ამ სამყაროში. ფილმის პრემიერა 2018 წლის 20 იანვარს შედგა. საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის დაარსების 100 წლისთავთან და საქართველოსა და უკრაინას შორის დიპლომატიურ ურთიერთობათა 100 წლის იუბილესთან დაკავშირებით ორგანიზებულ ღონისძიებათა ციკლის ფარგლებში ჩატარდა ლექციების კურსი ტარას შევჩენკოს სახელობის კიევის ეროვნული უნივერსიტეტის საერთაშორისო ურთიერთობათა ინსტიტუტის დირექტორის ვალერი კოპეიკოს მოწვევით. ლექციის ფარგლებში გაცნობითი შეხვედრა გამართა უკრაინაში საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებანმა ელჩიმა გელა დღმბაძემ ინსტიტუტის დირექციისთან და ნაუკითხა ლექცია 100-მდე სტუდენტს. ელჩი სტუდენტებს ესაუბრა საქართველოში მიმდინარე პროცესებზე, საქართველოსა და უკრაინას შორის არსებულ მეგობრულ ურთიერთობებზე, საერთო თანამშრომლობის სფეროებზე და მათი განვითარების პერსპექტივებზე. ასევე საუბარი შეეხო განათლების სისტემას და ახალგაზრდების როლს თანამედროვე ტურნულენტურ სამყაროში.

კიევში, ქართულ-უკრაინული მეგობრობის ხეივანში ასევე გაიმართა საქართველოსა და უკრაინას შორის დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი მემორიალის საზეიმო გახსნა, რომელშიც მონა-



Іван Клімпуш-Цинцадзе, мер Тбілісі та почесний гость урочистості Каха Каладзе і Київський міський голова Віталій Кличко. Під час урочистого прийому відбулася виставка державної геральдики, яку представив заступник голови державного союзу геральдики при Парламенті Грузії, автор герба Грузії, член Всеєвропейської геральдичної гільдії, професор Мамука Гонгадзе. У рамках заходу спеціально запрошена з Тбілісі музична група «Театральний квартет» виконувала пісні на грузинські та українські мовах. Під час урочистої церемонії відбулася ще одна цікава зустріч. У посольстві Грузії відбувся показ фільму Ніколоза Хомасурідзе «Еквтіме – людина від Бога», на якому були присутні представники дипломатичного корпусу, акредитованого в Україні, члени грузинської діаспори та студенти. Почесний гость заходу режисер фільму Ніколоз Хомасурідзе звернувся з привітальним словом до запрошених, а після показу відповів на поставлені запитання. Глядачам фільм дуже сподобався. У історично-біографічному фільмі Ніколоза Хомасурідзе представлені події лютого 1921 року, коли, після вторгнення Червоної Армії в Грузію уряд вирішив забрати скарбицю та музеїні цінності та емігрувати до Франції. Збір музеїніх цінностей уряд довірив Еквтіме Такаішвілі. Сюжет фільму розповідає про важке життя та діяльність Еквтіме Такаішвілі (актор - Резо Чхіквішвілі) і в основному включає в себе історію захисту та повернення скарбів, складених у 39 коробок, під час еміграції у Франції в 1921-1945 рр. У фільмі також показана історія кохання Еквтіме Такаішвілі (актор - Ана Церетелі). Сам Еквтіме так захищав грузинські скарби від відомих світових музеїв, багатьох колекціонерів, судових спорів, злочинців та фашистів, що витримав усі спокуси і ніколи не відступав від вищих моральних принципів і любові до батьківщини, які залишились назавжди в цьому світі. Прем'єра фільму відбулася 20 січня 2018 року. У зв'язку зі святкуванням 100-річчя Першої Демократичної Республіки Грузія та грузинсько-українських дипломатичних відносин, в рамках організованого циклу заходів, був прочитаний цикл лекцій директором Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Валерієм Копіко. В рамках лекцій відбулася зустріч Надзвичайного та Повноважного Посла Грузії в Україні Гели Думбадзе з дирекцією Інституту, під час якої він прочитав лекцію для сотні студентів. Посол проінформував студентів про актуальні процеси в Грузії, дружні відносини між Грузією та Україною, сфері спільногоСпівробітництва та перспективи їх розвитку. Також, під час розмови були згадані системи освіти та роль молоді у сучасному бурхливому світі.

ნიღეობა მიიღეს უკრაინაში საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანმა ელჩმა, კიევის სოლომიანკის რაიონის სახელმწიფო ადმინისტრაციის თავმჯდომარებ მაქსიმ შეურომ, უკრაინის უმაღლესი რადას დეპუტატმა, საქართველოსთან მეგობრობის ჯგუფის ხელმძღვანელმა ხვიჩა მეფიშიმვილმა, უკრაინის უმაღლესი რადას დეპუტატებმა, სრულიად უკრაინის საზოგადოებრივი გაერთიანება „გეორგიის“ ვიცეპრეზიდენტმა სოსო ჩოჩიმ, ქართული დიასპორის ნარმომადგენლებმა და საელჩოს თანამშრომლებმა. ღონისძიების ფარგლებში ასევე დაირგო ხები.

ქართული ენისა და დამწერლობის პოპულარიზაციის მიზნით, საქართველოს საელჩოში გაიმართა დედაების დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, რომელზეც მოწვეულები იყვნებ კიევში არსებული ქართული საკეთაო სკოლების მოსწავლეები, მათი პედაგოგები და მშობლები. ღონისძიების ფარგლებში ჩატარდა კონკურსი ქართულ წერაში. მოსწავლეებს მიეცათ დავალება გადაეწერათ ცნობილი ქართველი პოეტების ლექსები დედაენაზე. შიურის წევრებმა შეარჩიეს 3 საუკეთესო კალიგრაფიული ნამუშევარი. გამარჯვებულები და ყველა მონაწილე დაჯილდოვნენ საწერი კალმებით. აღსანიშნავია, რომ ღონისძიების ფარგლებში გაიმართა პრეზენტაცია ქართული დამწერლობის ისტორიასთან დაკავშირებით, რომელმაც ბავშვების დიდი დაინტერესება გამოიწვია. საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის დაარსების 100 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი ღონისძიებების ციკლის ფარგლებში, კიევის ქართული კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრ „ბერიელის“ ორგანიზებით, საქართველოს საელჩოში გაიმართა პრეზენტაცია სახელწოდებით „საქართველოს კუთხეები“, რომელზეც წარმოდგენილი იყო საქართველოს 4 კუთხე: იმერეთი, კახეთი, აჭარა და სამეგრელო. ღონისძიების ფარგლებში საგანმანათლებლო ცენტრის აღსაზრდელები დამსწრე აუდიტორიის წინაშე წარდგნენ ქართული ცეკვა-სიმღერებით და ასევე გააკეთეს აღნიშნული კუთხეების პრეზენტაციები, ისაუბრეს ისტორიაზე, გეოგრაფიულ მდებარეობაზე, ლიტერატურაზე, კულტურაზე და ტრადიციებზე. ასევე, მონაწილეებმა მოამზადეს ცალკეული კუთხისათვის დამახასიათებელი კერძები, რომლის დაგემოვნების და შეფასების საშუალება პქონდათ სპეციალური შიურის წევრებს. დამსწრე აუდიტორიას მისასალმებელი სიტყვით მიმართა სრულიად უკრაინის საზოგადოებრივი გაერთიანება „გეორგიის“ პრეზიდენტმა ბესიკ შამუგამ. საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის დაარსების 100 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი ღონისძიებების ციკლი მთელ მსოფლიოში ჯერ კიდევ მიმდინარეობს და შესაბამისად წლის ბოლომდე გასტანს უკრაინაშიც.

ანა სორდია-კრავჩუკი

У Києві, на алеї Грузино-української дружби відбулася урочиста церемонія відкриття меморіалу, присвяченого 100-річчю встановлення дипломатичних відносин між Україною та Грузією, у якій взяли участь Надзвичайний і Повноважний Посол Грузії в Україні, голова державної районної адміністрації Солом'янського району Максим Шкуро, депутат Верховної Ради України та голова групи дружби Грузії з Верховною Радою України Хвіча Мепарішвілі, депутати Верховної Ради України, віце-президент Українського об'єднання «Георгія» Сосо Чочіа, представники грузинської діаспори та співробітники посольства. У рамках заходу також були посаджені дерева.

З метою популяризації грузинської мови та письма в посольстві Грузії відбулася акція, присвячена Дню матері, на яку були запрошенні студенти грузинських недільних шкіл у Києві, їх вчителі та батьки. У рамках заходу відбувся конкурс грузинського правопису. Учням було дано завдання переписати вірші відомих грузинських письменників рідною мовою. Переможці та учасники були нагороджені ручками. Варто відмітити, що в рамках заходу була представлена презентація сюжету, пов'язаного з історією грузинського правопису, що викликав у дітей великий інтерес. В рамках циклу заходів, присвячених заснуванню Першої Демократичної Республіки Грузія, Київський грузинський культурно-освітній центр «Іберіелі» організував презентацію чотирьох «Грузинських куточків» у Посольстві Грузії, а саме Імеретії, Кахетії, Аджарії та Мегрелії. У рамках заходу діти центру представили глядачам грузинські танці та пісні, а також виступили з презентаціями відповідних регіонів, говорили про історію, географію, літературу, культуру та традиції. Також, учасники приготували страви, характерні для окремого регіону, які мали можливість спробувати та оцінити члени спеціального журі. Присутніх гостей привітав президент громадського об'єднання в Україні «Георгія» Бесік Шамугія. Цикл заходів, присвячених 100-річчю з дня заснування Першої Демократичної Республіки Грузія, ще проходить у всьому світі і триватиме до кінця року в Україні.

Ана Сордія-Кравчук

საქართველო
ГРУЗІЯ



УКРАЇНА





აჯარა: ნამუთ, აშეულ და მუოფადი АДЖАРИЯ: МИНУЛЕ, СЪОГОДЕННЯ ТА МАЙБУТНЕ

აჭარა ისტორიულად სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ერთ-ერთი ძირითადი ფონბაზესტი იყო. იგი უმველეთების გა-მოიჩინიდა თავისი საკანონი გეოპოლიტიკური და გე-ოგრაფიული მდებარეობით, სავაჭრო-სატრანსპორტო და სამხედრო-სტრატეგიული დანიშნულებით. აჭარიდან შემოღიოდა ქრისტიანული ცივილიზაცია საქართველოში. მტრის ნინააღმდეგ აურაცხელ ბრძოლაში საქართველოს არცერთი მხარე არ დაჩაგრულა ისე, როგორც აჭარა.

აჭარისათვის, ისევე როგორც მთელი საქართველოსათვის, საბედისნერო აღმოჩნდა ბიზანტიის დამხობა 1453 წელს. „ბიზანტიის მოსპობა და ოსმალთა გაბატონება კონსტანტი-ნეპოლში საქართველოს დასავლეთისაკენ მიმავალ მთავარ და უმოკლეს გზას უკრავდა და მამადინთა ძლიერ რკალს არტყავდა. თავისუფა-ლი, კულტურული კულ-ტურულ-პოლიტიკური კავშირის შესაძლებ-ლობა ახლად გამოიღი-ძებულ დასავლეთთან მას ამიერიდან მოს-პობილი ჰქონდა, – ნე-რდა ივ. ჯავახიშვილი“. ოსმალეთმა ისარგებ-ლა, ერთი მხრივ, საქა-რთველოს პოლიტიკუ-რი დაქსასულობით, მეორე მხრივ, არარსე-ბობით საერთაშორისო სამხედრო-პოლიტიკუ-რი მექანიზმისა, რომე-ლიც ქვეყანას დაიცა-ვდა, და ხანგრძლივი ბრძოლების შედეგად დაიბურო მე-16 საუ-კუნეში ტაო, შავშეთი, კლარჯეთი, ლაზეთი და აჭარა, მე-17 საუკუ-ნის ბოლოს კი – ბათუ-მი. აჭარა მოსწყდა



ქველი ბათუმი
Старий Батумі

დედასამშობლებს; დედასამშობლო კი – ევროპულ ცივილი-ზაციას. „სწორედ იმ დროს, როდესაც დასავლეთ ევროპაში რენესანსად წოდებული კულტურის აღმავლობა დაიწყო და შეუჩერებელი ნარმატებით მიმდინარეობდა, საქართველოს ყოველგვარი საშუალება მოესპო, რომ ამ ნაცოფის შემოქმე-დების წყაროს გასცნობდა და ოვითონაც გამზღვარით ამ მოძრაობის მოზარე“ (ივ. უავახიშვილი, „საქართველოს ისტორია“ (XI-XII ს.), 1949 წ. გვ. 7). ოსმალო დამპურობლე-ბი, განდევნილი საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან, გა-მაგრდნენ აჭარაში, მოსწყვიტეს იგი დედასამშობლოს და შეუერთეს თურქეთის იმპერიის სოციალურ-ეკონომიკურ სტრუქტურას.

ოსმალო დამპურობლები ანგრევდნენ და მინასთან ასწორებ-დნენ ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლებს, მონასტრებს, ნიგნებს, ყოველივე ქართულს, რაც კი შექმნილა საუკუნეე-ბის განმავლობაში სამხრეთ საქართველოში.

ოსმალო დამპურობლებმა მოსპეს და დაანგრიეს ქა-რთული ციხე-დარბაზები, ეკლესია-მონასტრები, თავიანთი მხატვრობით და მათ ადგილას დაარსეს ჯამე და მედრესე-ები. გამოჩენილი ქართველი მოღვაწე ნიკო ნიკოლაძე მედრე-სებში სანავლის შესახებ წერდა, – რომ არც ხელოვნების, არც ხელოსნობის, არც ბუნების მეტყველების საგნების, არც პო-ლიტიკური მეცნიერების ხსენება არაა ამ სასწავლებლებში.

Історично регіон Аджарія був одним з основних форпостів південно-західної Грузії. Він завжди вирізнявся ключовим геополітичним та географічним розташуванням і торговельно-транспортним та військово-стратегічним призначенням. Християнська цивілізація потрапляла в Грузію з Аджарією. У численних битвах проти ворога жоден край так не постраждав, як Аджарія.

Для Аджарії, як і для всієї Грузії крах Візантії в 1453 році був фатальним. «Занепад Візантійської імперії та встановлення панування османів в Константинополі мали негативні наслідки для Грузії. Шлях до нової вільної Європи з можливістю культурно-політичного зв'язку виявився перекритим» – писав І. Джавахішвілі.

З одного боку, скориставшись політичним розладом у Грузії, з іншого, відсутністю міжнародного військово-політичного механізму, який би захищив країну, в кінці 16 століття, після довготривалих битв, османи захопили Тао, Шавшеті, Кларджеті, Лазеті та Аджарію, а в 17 столітті – і Батумі. Аджарія відрвалась від батьківщини, а Грузія – від європейської цивілізації. «Саме в той час, коли в Західній Європі почався підйом культури й упішно розвивавалась епоха Відродження, Грузія була позбавлена будь-якої можливості ознайоми-

тись з плодами цього джерела натхнення і стати його учасником (І. Джавахішвілі, «Історія Грузії» (XI-XII ст.), 1949 р., ст. 7). Османські загарбники, виселені з різних частин Грузії, осіли й набралиси сил в Аджарії, відрізали її від батьківщини і приєднали до соціально-економічної структури Турецької імперії.

Османи опустошували і руйнували грузинські архітектурні пам'ятники, монастири, книги, все грузинське, створене протягом століть у південній Грузії.

Були зруйновані старі грузинські фортеці, палаци, церкви, монастири з їхніми пам'ятками мистецтва, а на їх місці османи побудували мечеті та школи при них. Визначний грузинський діяч Ніко Ніколадзе писав про навчання у цих школах, що там не згадується ні мистецтво, ні ремесло, ні природознавство, ні політичні науки.

Однією з умов повернення Аджарії до складу Грузії грузини вважали перемогу росіян у війні з турками. У результаті російсько-турецької війни 1877-1878 рр. та повстань у регіоні, Аджарія приєдналася до Російської імперії, що фактично було поверненням на батьківщину.

За рішенням Берлінського конгресу округи Карсу, Артвіні та Батумі були передані під юрисдикцію Росії. Незважаючи на

აჭარის საქართველოსთან დაბრუნების ერთ-ერთ პირობად ქართველობა მიიჩნევდა რუსეთ-თურქეთის ომებში რუსების გამარჯვებას. რუსეთ-თურქეთის 1877-1878 წწ. ომისა და აჭარელთა აჯანყების შედეგად აჭარა შეუერთდა რუსეთის იმპერიას, რაც დედასამშობლოსთან დაბრუნება იყო. 1878 წლის ივნისის ბერლინის სახელნიფოთა კონგრესში საბოლოოდ გადაწყვიტა ყარსის, ართვინის და ბათუმის ოქტემბრუსეთის იურისდიქციაში მოქცეულიყო. ამას, მოუხდავად რუსეთის მმართველი წრების რეაქციული საშინაო და საგარეო პოლიტიკისა, დადებითი მნიშვნელობა ჰქონდა.



ძველი ბათუმი
Старий Батумі

ილია ნერდა: „პერლინის ხელშეკრულებამ ჩვენ ერთი დიდი სიკეთე შეგვძინ, ამ მხრივ პარანდელი წელიწადი ფრთხად ღირსასხვარია: ჩვენი ძმები, ჩვენი სისხლხორცინი, ჩვენთან ერთად „მებრძოლი შავის ბერისა“, ჩვენი გმირების ბუდე, ჩვენი უნინდელის განათლებისა და სწავლის აკვანი, ჩვენი ძველი საქართველო დღეს ჩვენ შემოგვიერთდა და, თუ კარგად მოვიქცევით, ვის ხელთაც ან იმათი ბედია, ჩვენთან იქნება კიდევ სამუდამოდ“ (ი.ჭავჭავაძე, გაზეთი „ივერია“, 1879 წ., იანვარი). აჭარა, რომელიც სამი საუკუნის მანძილზე მოწყვეტილი იყო გარე სამყაროს, მსოფლიო ცივილიზაციის საერთო არეალს და ჩახმობილი იყო აზიური ფეოდალური დეპოტიზმის ტყვეობაში, დედასამშობლოსთან დაბრუნებით დაადგა განვითარებისა და აღორძინების კაპიტალისტურ გზას, რაც იმდროისათვის პროგრესული მოვლენა იყო. აჭარის სამრეწველო განვითარებას ხელი შეუწყო, პირველ რიგში, რეინიგზის ქსელის მშენებლობამ. 1883 წელს ბათუმი რეინიგზით დაუკავშირდა სამტრედიას და მისი მეშვეობით თბილისა და ბაქოს, რითაც ურთიერთობა გააძინა ამიერკავკასიის სამრეწველო ცენტრებთან. ცოტა მოგვიანებით ბაქო და ბათუმი ერთმანეთს დაკავშირდა ნავთობსადენმა მილმა. ბაქოს ნავთობი ბათუმის მეშვეობით გადოდა რუსეთში, ინდოეთში, ჩინეთსა და სხვა ქვეყნებში. 1881 წელს შეიქმნა ნავსადგურის განაშენანებისა და ახალი ხელოვნური ნაგებობების პროექტი, რომლის განხორციელება 1885 წელს. ორი საუკუნის მიჯნაზე (XIX და XX სს.) ბათუმის ნავსადგური მსოფლიო საქონელის ერთ-ერთ ცენტრად იქცა. ბათუმის დაკავშირებამ რკინიგზით ბაქოსა და თბილისთან, ნავსადგურის გაფართოებამ, ვაჭრობისა და მრეწველობის ზრდამ გამოიწვია მოსახლეობის სწრაფი ზრდა. მაგალითად, თუ 1878 წელს ბათუმში 300 სული მოსახლეობდა, 1882 წლისათვის 8 671 წელს მიაღწია, 1890 წელს – 18 123-ს, მე-20 საუკუნისა დამდეგს კი – 35 000 სულს. 1902 წლისათვის ბათუმში იყო 1 026 სავაჭრო და 366 სამრეწველო საწარმო.

1878 წლის 20 ნოემბერს დიმიტრი ყიფიანის თაოსნობით თბილისში, მუხრან-ბატონის სასახლეში, საზეიმო წევულებაზე მიიპატიუეს სამუსლომანო საქართველოს დელეგაცია. ნადიმზე აკავის მეტად ამამაღლებელი სიტყვა წარმოუთქვა-მს, რომელსაც შემოკლებულად გადმოგცემთ: „დღვეგანდელი

реакційну внутрішню та зовнішню політику правлячих кіл Росії, це мало позитивне значення.

Ілія Чавчавадзе писав: «Берлінська угода зробила для нас дуже добру справу. Наші брати, наші крові і плоть, ті, хто з нами разом боролися зі злою недолею, гніздо богатирів, колиска великого вчення та освіченості – наша древня Грузія накінець воз’єдналася сьогодні з нами. І якщо ми, в чиїх руках її доля, правильно будемо поводити себе, то вона навіки залишиться з нами» (І. Чавчавадзе, газета «Іверія», січень 1879 року). Аджарія, яка три століття була відрізана від зовнішнього світу, від цивілізації, пригнічувалась в полоні азіатського феодального деспотизму, після повернення на Батьківщину, стала на капіталістичний шлях розвитку та перебудови, що на той час було прогресивним явищем. Промисловому розвитку Аджарії, в першу чергу, сприяло будівництво залізничної мережі. У 1883 році залізничні колії з’єднали Батумі з Самтредією, без чого не було б з’язку Тблісі – Баку, що уможливило відносини з промисловими центрами Закавказького регіону. Трохи пізніше Баку і Батумі з’єднав нафтопровід. Бакинська нафта постачалася через Батумі в Росію, Індію, Китай та інші країни. У 1881 р. був розроблений і у 1885 році реалізований проект побудови порту та нових штучних споруд. На межі двох століть (XIX та XX ст.) батумський порт став одним із центрів світового товаробігу. Солучення Батумі залізничними коліями з Баку та Тблісі, розширення порту, зростання торгівлі та промисловості призвела до швидкого росту населення. Наприклад, якщо у 1878 році в Батумі проживало 300 чоловік, у 1882 році – населення зросло до 8 671 чоловік, у 1890 році – 18 123, у XX ст. – 35 000 чоловік. 1902 року в Батумі було 1 026 торговельних та 366 промислових представництв.

20 листопада 1878 року, за ініціативою Дімітრі Кіпіані, в Тблісі, на урочисту подію в палац Мухран-Батоні була запрошена делегація грузинських мусульман. Під час банкету Акакій /Церетелі/ виступив з яскравою промовою, уривок якої представлено нижче: «Сьогоднішнє свято, як бачимо, зовсім інакше - веселість безмежна та радість безхмарна!...



თანამედროვე ბათუმი
Сучасний Батумі

Причина цього - часом віддалені від нас, але сьогодні знову віднайдені наші брати, з якими нас поєднує міцний з’язок.

Так, панове, сьогодні ми можемо прийти на могили наших пращурів та заявити, що їх заповіт ми ще не осоромили! І яка ж воля їхня була?... Рідна мова та єдиність!...

Перше – мова. Так щедро її прикрасили та такого смаку додали, що ще не змогли б ми її забути, та не тільки ми, але й ці побратими... Друге – єдиність. Так пишно її обробили та іменними гербами/знаками позначили, ззовні і всередині, як власність грузинського народу, що й сьогодні одного погляду достатньо, щоб упізнати грузина. Такі ж знаки залиши-

ლხინი კი, ვხედავთ, სხვაგვარის, მხარულება უნაკლულო
და სიხარული ულრუბლო!... ამის მიზეზი დროთა ვითარე-
ბისაგან დაშორებული ჩვენი მოძმების.... დღეს ხელახლად
ჩვენთან შემოერთება და ძლიერად შეკავშირებაა.

დღიას, ბატონებო, დღეს ჩვენ შეგვიძლია მივიდეთ ჩვენი წინაპრების საფლავებთან და ჩავსძახოთ, რომ მათი ანდერძი ჯერ კიდევ არ გაგიფუჭება! და რა იყო, ბატონებო, ეს ანდერძი?... ეს ანდერძი იყო: დედა ენა და ერთობა!...

პირველი, ესე იგი ენა, ისე მდიდრულად შეუკაზმავთ და ისეთი გეტოც მიუკიათ, რომ ჯერ კიდევ ვერ მოგვიხერხებია მისი დავინწყება და არა თუ ჩვენ, იმ მოძმეულსაც... მეორე, ესე იგი, ერთობა, ისე მდიდრულად შეუმუშავებით და ისე გვარად აუბეჭდავთ, როგორც გარეგანის, ისე შინაგანის, საკუთრად ქართველის ერის საკუთვნელი ნიშნებით, რომ დღესვე ქართველი ერთი შეხედვისთანავე იცნობა. ესე-ვე ნიშნები დარჩენია ჩვენს მოძმეულსაც: ამის დასამტკიცებ-

лісся на наших побратимах: щоб це підтвердити, не будемо далеко ходити – достатньо озирнутися прямо тут, за цим святковим столом...

Але для того щоб стати сильнішими, треба знати наших ворогів, цінити наших працівників, стежити за розвитком подій, варто постаратися виховати дітей, прокласти їм шлях до освіти, дати енергію, знання. Допоможемо нашим досвідом і так спільними зусиллями працюймо та піклуймося, щоб не осоромитись перед нашими прадідами!».

У результаті невтомної діяльності Ілії Чавчавадзе та товариства з росповсюдження грамотності, у 1881 році в Батумі була заснована школа. 1896 року школа відкрилась у Кобулеті. Унаслідок заповзятості аджарської інтелігенції, в Батумі заснували гімназії: у 1897 році чоловічу і у 1900 році - жіночу. У 1879 році, під керівництвом Кетеван Журулі, Батумі вперше побачив грузинський спектакль, а 1880 році, за



თანამედროვე ბათუმი
Сучасний Батумі

ლად შორს ნულარ წავალთ – საკმაოა, რომ აქვე, აი სუფრა-ზედ მიგინიხედ-მოგინიხედოთ...

მაგრამ რომ კიდევ უფრო გავძლიერდეთ, ვიცნოთ ჩვენი ავი, დაგაფასიოთ ჩვენი წინაპრები და თვალყური ვადევნოთ დრო- თა ვითარებას, საჭირო არის, რომ ვეცადოთ შვილების გამო- ზრდას..., მივცეთ ვზა განათლებას, და შემდეგ იმათ ენერგი- ას და ცოდნას, მამებმაც დავახმაროთ ჩვენი გამოცდილება და ისე შეერთებულად ვიღვანოთ, რომ ჩვენ წინაპრებთან პირსავად არ დავრჩით“.

ილია ჭავჭავაძის დაუღალაშვი მოღვაწეობის, წერა-კითხვის

її ж ініціативою, започаткували гурток сценічного мистецтва. У 1912 році, під керівництвом Шалви Дадіані, була заснована Кутаїсько-Батумська пересувна театральна трупа.

У часи І-ї світової війни (1914–1918) спроба турецького командування взяти Батумі не вдалася. Але згідно з Брестським миром (1918), без згоди Сейму та закавказького комісаріату, Батумі та значна частина Західної Грузії перешли до Турції. У квітні 1918 року турки ввели свої війська в Батумі. Після перемоги у І-й світовій війні над німецько-турецьким блоком, згідно з Мудроським перемир'ям (1918),

გამავრცელებელი საზოგადოების ენერგიული მოქმედების შედეგად 1881 წელს ბათუმში დაარსებულ იქნა სკოლა. 1896 წელს ქალაქ ქობულეთში გაიხსნა სკოლა. აჭარის ინტელიგენციის დაუდალავი მოღვაწეობის შედეგად ბათუმში 1897 წელს დაარსდა ვაჟთა, ხოლო 1900 წელს – ქალთა გი, ნაზიები. 1879 წელს ბათუმში ქეთევან უურულის ხელმძღვანელობით პირველი ქართული წარმოდგენა გაიმართა. 188 წელს მისივე ინიციატივით ბათუმში სცენისმოყვარეთა წრე დაარსდა. 1912 წელს შალვა დადიანის ხელმძღვანელობით დაარსდა ქუთაის-ბათუმის მოძრავი ოეატრალური დასი.

I მსოფლიო ომის (1914–1918) დროს თურქეთის სარდლობის ცდა, ხელო ეგდო ბათუმი, ჩაიშალა. ბრესტის (1918) თანახმად, ამიერკავკასიის კომისარიატისა და სეიმის თანხმობის გარეშე, ბათუმი და სამხრეთ საქართველოს მნიშვნელოვანი ნაწილი თურქეთის მიეკუთვნა. 1918 წლის აპრილში თურქებმა ბათუმში თავიანთი ჯარები შემოიყვანეს. I მსოფლიო ომში გერმანია-თურქეთის ბლოკის დამარცხების შემდეგ, მუდროსის დაზავების (1918) თანახმად, ბათუმი ინგლისელთა ჯარები შემოვიდნენ და 1920 წლის 4 ივლისს გავიდნენ ქალაქიდან. 1921 წლის თებერვალ-მარტში, როცა საბჭოთა რუსეთის ჯარები შემოიყრნენ საქართველოში, თურქეთმა კვლავ სცადა ბათუმის აღება, მაგრამ გენერალ გ. მაზნიაშვილის ჯარებმა თურქებს ქალაქი დაატოვებინა. 1921 წლის 19 მარტს ბათუმი საბჭოთა რუსეთის ჯარებმა დაიკავეს.

საბჭოთა დროს ბათუმი გადაიქცა დიდ ქალაქად. მაგალითისთვის, 1926 წლის აღნერით ბათუმში იყო 48,5 ათ. მცხოვრები, 1939 წ. – 70 ათ., 1959 წ. – 82,3 ათ., 1970 წ. – 101 ათ., 1979 წ. – 122, 8 ათ., 1989 წ. – 136, 9 ათასი. უკანასკნელ ნლებმი ქალაქის მოსახლეობის საშუალო ნლიური მატება დაახლოებით 2%-ს შეადგენს. მოსახლეობის ეროვნული შემადგენლობა (1989): ქართველი – 65,9%, რუსი – 15,4%, სომები – 9,8%, უკრაინელი – 2,9%, ბერძენი – 2,0%, დანარჩენი – 4%.

დღეს ბათუმი არა მარტო საქართველოს ერთ-ერთი ულამაზესი ქალაქი, არამედ მთელი შავი ზღვის რეგიონის გამორჩეული ტურისტული ცენტრი გახდა. მას ყოველთვის ჰქონდა კურორტისათვის საჭირო რესურსები, მაგრამ ბოლო ნლებმი უპრეცედენტო ზომები იქნა გატარებული ტურიზმის განვითარებისათვის: განხალდა ძველი ბათუმის საცხოვრებელი სახლები, მთლიანად შეიცვალა და მონესრიგდა წყალ-გაყვანილობის სისტემა, შეიქმნა უამრავი ტურისტული ობიექტი: გაიხსნა მსოფლიო ბრენდების სასტუმროები, ამუშავდა პროექტი „ბათუმ-ცენტრ“, გაიხსნა უამრავი კაფე-რესტორანი თუ გასართობი ადგილი. განსაკუთრებით ალანიშნავია ის ფაქტი, რომ ბათუმი გახდა კულტურული ღირშესანიშნაობებისა და საერთაშორისო ღონისძიებების ცენტრი. აქ ტარდება მსოფლიო ღონის ვარსკვლავების კონცერტები, საერთაშორისო ფესტივალები ხელოვნების სხვადასხვა დარგებსა თუ სპორტში... მხოლოდ ბოლო ორი წლის მანძილზე ბათუმმა უმასპინძლა ისეთი ვარსკვლავების კონცერტებს, როგორებიც არიან: პლასიდო დომინგო, ხოსე კარერასი, ანდრეა ბოჩელი, კრის ბოტი, სტინგი, მიშელ ლეგრანი, ენრიკე იგლესიასი... ბათუმი დღესაც გამოირჩევა ერთმანეთისგან მკვეთრად განსხვავებული არქიტექტურული იერის მქონე შენობების სიმრავლით – ანბანის კოშკი, ბათუმის იუსტიციის სახლი, სასტუმრო რედისონი თუ სხვა ახალი საცხოვრებელი კომპლექსები ქალაქს კიდევ უფრო თანამედროვეს და მიმზიდველს ხდის.

ნანი გუგუნავა,
პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი.

у Батумі ввійшли англійські війська і 4 липня 1920 року залишили місто. У лютому-березні 1921 року, коли радянська армія вторглася в Грузію, турки знову намагалися захопити Батумі, але війська генерала Мазніашвілі не дозволили цьому статися. 19 березня 1921 року Батумі захопила армія Радянської Росії.

У радянський період Батумі стало величим містом. Наприклад: за переписом 1926 року в Батумі проживало 48,5 тис. чоловік, у 1939 р. – 70 тис., 1959 р. – 82,3 тис., 1970 р. – 101 тис., 1979 р. – 122, 8 тис., 1989 р. – 136, 9 тисяч. В останні роки населення міста в середньому збільшувалось на 2% в рік. Національноті, що населяли місто (1989): грузини – 65,9%, росіяни – 15,4%, вірмени – 9,8%, українці – 2,9%, греки – 2,0%, інші – 4%.

На сьогоднішній день Батумі – одне з найгарніших міст не тільки в Грузії, але й на всьому узбережжі Чорного моря. Батумі вважається особливим туристичним центром. У міста завжди були ресурси, необхідні для розбудови курорту, але саме в останні роки було здійснено безпредентні заходи для розвитку туризму: відновлені старі житлові будинки Батумі, повністю замінена та налагоджена система водопостачання, створено багато туристичних об'єктів: відкрились готелі світових брендів, запрацював проект «Батум-вело», з'явилось безліч кафе-ресторанів і розважальних центрів. Особливо потрібно відзначити той факт, що Батумі став центром міжнародних культурних подій. Тут проводяться концерти зірок світового рівня, міжнародні фестивалі в різних галузях мистецтва та спорту. Тільки протягом останніх двох років Батумі з концертами відвідали такі зірки як Плачідо Домінго, Хосе Карерас, Андреа Бочелі, Кріс Боті, Стінг, Мішель Легран, Енріке Іглесіас... Сьогодні Батумі також відрізняється безліччю будівель з нестандартними архітектурними рішеннями - алфавітна вежа, будинок юстиції, готель Radisson або інші нові житлові комплекси, що роблять місто ще більш сучасним та привабливим.

Нані Гугунавა,
Доктор педагогічних наук.



ბათუმის გერბი
Герб м. Батуми

СУВАМІ - УКРАЇНА СА І САКІАРТОВЕЛОРСІ 1997-2017

ГУАМ - ЕКОНОМІЧНИЙ СОЮЗ УКРАЇНИ ТА ГРУЗІЇ

та згодом почав відбуватися, сьогодні 1997 року європейська та українська делегації утворили Альянс України та Грузії, який включав в себе Україну, Грузію, Молдову та Узбекистан. Альянс почав своє існування з підтримки Західної Європи та США.

Спочатку організація ГУАМ була заснована в 1997 році Грузією, Україною, Азербайджаном та Молдовою, і за активної підтримки Західної Європи та США вона розглядалася як альтернатива співробітництва незалежних держав. У 1999 році Узбекистан офіційно приєднався до нової спілки, і ця організація отримала назву «ГУУАМ» (абревіатура від назв країн).



Монголія вступила в ГУАМ 2002 року, а Узбекистан вступив у 2005 році. Важливими членами організації є Іран та Туреччина, які не мають дипломатичного представництва в Києві. ГУАМ є єдиним регіональним альянсом, який об'єднує всі п'ять країн, які мають відносини з Росією.

Сучасність ГУАМ характеризується як політичний, економічний та стратегічний альянс, спрямований на зміцнення незалежності та суверенітету країн-членів. Окрім мети створення ГУАМ, важливо також відзначити пошук альтернативних енергетичних коридорів в обхід Росії, встановлення тісних зв'язків з НАТО та ЄС. ГУАМ прагне розвивати транспортний коридор Європа-Кавказ-Азія та розширити економічне співробітництво на Чорному морі.

Головним органом об'єднання ГУАМ є його голова, який обирається з числа глав держав країн-членів. Голова ГУАМ є віце-президентом Азіатсько-Європейської конференції держав та правителів. Голова ГУАМ є віце-президентом Азіатсько-Європейської конференції держав та правителів.

Сучасність ГУАМ характеризується як політичний, економічний та стратегічний альянс, спрямований на зміцнення незалежності та суверенітету країн-членів. Окрім мети створення ГУАМ, важливо також відзначити пошук альтернативних енергетичних коридорів в обхід Росії, встановлення тісних зв'язків з НАТО та ЄС. ГУАМ прагне розвивати транспортний коридор Європа-Кавказ-Азія та розширити економічне співробітництво на Чорному морі.

Сучасність ГУАМ характеризується як політичний, економічний та стратегічний альянс, спрямований на зміцнення незалежності та суверенітету країн-членів. Окрім мети створення ГУАМ, важливо також відзначити пошук альтернативних енергетичних коридорів в обхід Росії, встановлення тісних зв'язків з НАТО та ЄС. ГУАМ прагне розвивати транспортний коридор Європа-Кавказ-Азія та розширити економічне співробітництво на Чорному морі.

Пізніше, у 2002 році, Узбекистан оголосив про запланований вихід із організації. Після цього оголошення Узбекистан не брав участі в самітах та семінарах, що проводилися в рамках ГУАМ. 5 травня 2005 року Узбекистан офіційно оголосив про вихід із організації.

Група ГУАМ була офіційно створена як політичний, економічний та стратегічний альянс, спрямований на зміцнення незалежності та суверенітету країн-членів. Окрім мети створення ГУАМ, важливо також відзначити пошук альтернативних енергетичних коридорів в обхід Росії, встановлення тісних зв'язків з НАТО та ЄС. ГУАМ прагне розвивати транспортний коридор Європа-Кавказ-Азія та розширити економічне співробітництво на Чорному морі.

Найвищим органом об'єднання ГУАМ є його голова, який обирається з числа глав держав країн-членів. Голова ГУАМ є віце-президентом Азіатсько-Європейської конференції держав та правителів. Голова ГУАМ є віце-президентом Азіатсько-Європейської конференції держав та правителів.

Існує кілька важливих факторів для інтеграції членів ГУАМ. Серед них варто відзначити створення Каспійсько-Європейського нафтотранспортного коридору, який розширить політичне та економічне співробітництво, встановити інституційну безпеку в регіоні, а також готовність створити миротворчі сили ГУАМ задля загального протистояння російській гегемонії в СНД.

У співпраці ГУАМ використано чотири сфери, що визначають напрямки інтеграції: інституціоналізація, співробітництво в галузі економіки та торгівлі, гуманітарна діяльність та співробітництво в галузі безпеки.

Найбільш серйозною проблемою ГУАМ є вимагання швидкого вирішення, є слабкість окремих її членів та кількість потенційних джерел конфліктів.

Для України ГУАМ стала важливою політичною можливістю

სუამ-ის ყველაზე სერიოზული გამოწვევა მისი ცალკეული წევრების სისუსტესა და პოტენციური კონფლიქტის წყაროების სიმრავლეშია.

უკრაინისათვის სუამი გახდა მნიშვნელოვანი პოლიტიკური სა-შეუალება საკუთარი თავი რეგიონულ ლიდერად წარმოაჩინოს. უკრაინის ეკონომიკურმა სირთულეებმა და საგარეო პოლიტიკაში არასტაბილურობამ კიევს ხელი შეუძლალა ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ეკროპაში უფრო აქტიური როლი შეესრულებინა. ამ მხრივ, სუამი ის რეგიონული ინიციატივა იყო, სადაც უკრაინას შეეძლო საკუთარი რეგიონული პოლიტიკური რილი, როგორც სტაბილურობისა და უსაფრთხოების გარანტისა, უფრო განეხორციელებინა.



სუამის შტაბ-ბინა ქ. კიევში
Штаб-квартира ГУАМ в м. Києві

უკრაინისათვის სუამ-ით დაინტერესება ასევე განპირობებულია ეკონომიკური პერსპექტივით. კიევის ვარაუდით სუამი შეიძლება უფრო ღრმა ეკონომიკური, ენერგეტიკული და სატრანსპორტო თანამშრომლობის ინსტრუმენტი გახდეს.

სუამ-ის ქვეყნები სამხედრო თვალსაზრისით, პირველ რიგში, ცდილობები რუსეთის ჰეგემონობის ქვეშ მყოფი ევრაზიის ეკონომიკური კავშირის ღირებული ალტერნატივა შექმნან. სუამ-ის ხუთვე წევრმა ან უარი თქვა ან გამოყვადა რუსეთთან ასოციირებულ კავშირებიდან. სუამ-ის ფარგლებში სამხედრო თანამშრომანობა საპილოო მაზრად ნატო-სთან ინსტიტუციონალური კავშირების დამყარებას ისახავს.

სუამ-ს, მიუხედავად იმისა, რომ იგი საერთო ინტერესების საფუძვლზე შეიქმნა, მთელი რიგი პრობლემები და შეზღუდვები გააჩინა. მაშინ, როდესაც სუამის წევრები იზიარებენ საერთო მოსაზრებას დასავლეთზე, როგორც მათ მიერ დამოუკიდებელი სახელმწიფოების მშენებლობაში ყველაზე საიმედო მოკავშირისა, ამ ქვეყნების პროდასავლური პოლიტიკა ერთმანეთისგან განსხვავდა.

სუამ-ის ერთობლივი სამხედრო ღონისძიებები შეზღუდულია წევრი ქვეყნების ეროვნული უსაფრთხოების ინტერესების განსხვავებული ხედვის გამო. სუამი დღესაც რჩება სახელმწიფო გაერთიანებად გარკვეულ სფეროებში საერთო ინტერესებით, მაგრამ ჯერ კიდევ სრულიად განსხვავებული უსაფრთხოების ინტერესებით. მაგალითად, მიღლავნის დაცვა პრიორიტეტული მნიშვნელობისა საქართველოსა და აზერბაიჯანისათვის, მაშინ როდესაც უკრაინა და მოლდავა არ მონაწილეობენ მოღსაღენის მარწმუნაზოგადები.

тю показати себе в якості регіонального лідера. Економічні труднощі України та нестабільність у зовнішній політиці перешкодили Києву відігравати більш активну роль у Центральній та Східній Європі. З цього боку ГУАМ була тією регіональною ініціативою, в якій Україна мала би грati свою регіональну політичну роль гарантa стабільності та безпеки.

Для України зацікавленість співпрацею ГУАМ також обумовлена економічною перспективою. Київ вважає, що ГУАМ може стати більш дієвим інструментом економічного, енергетичного та транспортного співробітництва.

В першу чергу, з оборонної точки зору, країни ГУАМ намагаються створити ціннису альтернативу Євразійському економічному союзу, який знаходиться під російською гегемонією. Усі п'ять членів ГУАМ або відмовились, або ж вийшли з союзу з Росією. У рамках ГУАМ кінцева мета військової співпраці - встановити інституційні зв'язки з НАТО.

Незважаючи на те, що ГУАМ базується на спільних інтересах, існує ряд проблем та обмежень. Хоча члени ГУАМ поділяють спільну думку про Захід як найбільшого надійного союзника у побудові незалежних держав, прозахідна політика цих країн відрізняється одна від одної.

Спільні військові заходи ГУАМ обмежені через різне бачення інтересів національної безпеки держав-членів. ГУАМ як і раніше залишається державним союзом в певних сферах спільних інтересів, але все ще є розбіжності у інтересах безпеки. Наприклад, захист трубопроводів є пріоритетом для Грузії та Азербайджану, тоді як Україна та Молдова не беруть участі в трубопровідних шляхах.

Росія до тепер шкодує про створення цієї організації та про перспективи її зміцнення. Через те, що Росія як і раніше вважає світ поза її кордонами «ворожим середовищем», будь-яка регіональна організація, в якій Росія не відіграє провідної ролі, Москвоюaprіорі сприйматиметься як загроза інтересам держави.





მეცნიერება კულტურული მემკვიდრეობის პიდკრიემნიცტვი აკაკი ხოშთარია

XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე საქართველოს ისტორიიდან მრავალი სამნტერესო ბიზნესპერსონა არის ცნობილი: მოტროფან ლალიძე, დავით სარაჯიშვილი თუ ისეთი უცხოულები, როგორებიც არიან ძმები სიმბინები და ნობელები. მათ სიაშია შესაყვანი აკაკი ხოშთარიაც, რომლის მოღვაწეობის არეალი მხოლოდ საქართველოთი არ შემოიფარგლებოდა არამედ ირანსა და თურქეთსაც მოიცავდა.

აკაკი ხოშთარია 1873 წელს აზნაურების ოჯახში, აბაშის რაიონის სოფელ სუჯუნაში დაიბადა. აკაკიმ პეტერბურგის სასოფლო-სამეურნეო აკადემია დაამთავრა. ახალგაზრდობაშივე ის ანალიტიკური აზროვნებით, მათემატიკური ნიჭით, კომერციული გათვლითა და ხელოვნების ღრმა ცოდნით გამოიჩინდა, რომელიც, როგორც დავინახავთ, მან მთელი მომდევნო ცხოვრების განმავლობაში გამოიყენა.

მისი ბიზნესკარიერა დასავლეთ საქართველოში, ქალაქ ფილატში დაიწყო, სადაც ვინგე ვაჭარ ზოდელავას დაუმეგობრდა. მათ ერთად დაგეგმეს, სავაჭრო გემით შავი ზღვის ყველაზე დიდ პორტში, იდესაში გადაეტანათ ნავთობი, თუმცა საბოლოოდ მისი განაღდება მაღალ ფასად თურქეთში მოახერხეს.

На межі XIX-XX ст. з історії Грузії дізнаємося про багато основних бізнес-персон: Мітрофане Лагіձე, Давід Сарджіშვілі або ж іноземців братів Сіменс та Нобеля. У цей список варто занести й Аკაკія Хოშთარія, який свою діяльність розповсюдив не тільки в межах Батьківщини, але й Ірані та Туреччині.

Аკაკі ხოშთარія народився 1873 року в Абашському районі, селі Суджунა, в сім'ї азнаурів. Аკაკій закінчив сільсько-господарську академію в Петербурзі. З молодості вирізнявся аналітичним мисленням, математичними здібностями, комерційним розрахунком та глибокими знаннями у мистецтві, що протягом усього життя він успішно використовував.

Його бізнес-кар'єра почалася в Західній Грузії у місті Поті, де він здружився з купцем Зоделавою. Разом з ним вони запланували перевезти торговельним судном по Чорному морю до Одеси нафту, але в кінці кінців продали її в Туреччині за більш високою ціною.

Після успішного продажу в Туреччині та отримання великих

ისტორია
ІСТОРИЯ
ისტორია
ІСТОРИЯ
ისტორია
ІСТОРИЯ

ნავთობის თურქეთში წარმატებით ჩატანამ და ასე ნაშოვნმა დიდმა ფულმა აკაკი ახალ სამენარმეო საქმიანობაზე დააფიქტრა. პირველი მსოფლიო ომის დაწყებამდე თურქეთიდან ბაქემში გაემგზავრა და ნავთობმრენველ მუსა ნაგივისგან ნავთობსარენი დანადგარები, ბათუმში კი სავაჭრო აქციები შეიძინა და მთლიანად ნავთობსამრენველო საქმიანობაზე გადაერთო. აზერბაიჯანში ყოფნისას მისი თვალსანიერი უფრო მეტად გაიძალა და ირანი მოიცავა.

ირანი პირველ მსოფლიო ომამდე საკვალიფიკაციულ მდგომარეობაში იმყოფებოდა. ქვეყნის შიგნით ვითარება არასტატიკური იყო. ყაჯართა დინასტიის ბოლო წარმომადგენლების პერიოდში მმართველობა უკიდურესად დეცენტრალიზებული გახდა, რაც ფაქტობრივად შეუძლებელს ხდიდა დიდ ტერიტორიაზე გაშლილ გეოგრაფიულად განსხვავებული ლანგშაფტის მქონე ქვეყნის გაკონტროლებას. ამას ისიც უნდა დაემატოს, რომ რუსეთისა და დიდი ბრიტანეთის იმპერიებს შორის 1907 წელს დადებული ხელშეკრულებით ქვეყნებმა არსებული გეოპოლიტიკური უთანხმოებები მეორე პლანზე გადაიტანეს. შეთანხმების ერთ-ერთ ქვაუთხედს ირანზე გავლენების გავრცელება წარმოადგენდა. რუსეთს ჩრდილოეთი ნაწილი ერკო, ბრიტანეთს – სამხრეთი. ამასთან ერთად, პოლიტიკური გავლენის გარდა, რუსეთს ასევე ეძლეობა უზარმაზარი კონცესიები ირანის ჩრდილოეთში. აკაკი ხოშთარია სწორედ ამ შექმნილი მდგომარეობით სარგებლობს, როდესაც ბიზნესის გასაგებლებლად ირანში გადადის.

грошей Аკакій задумався про нову підприємницьку справу. Ще до початку першої світової війни вирушив з Туреччини до Баку, щоб купити в нафтovиробника Муси Нагієва необхідне обладнання, у Батумі перейшов на нафтovиробництво та торгові акції. Під час перебування в Азербайджані його світогляд розширився і досяг Ірану.

До першої світової війни Іран перебував у досить важкому політичному становищі, а внутрішній розвиток був нестабільним. У період правління останніх представників династії Каджарів, урядування було надзвичайно децентралізовано, що фактично унеможливлювало контроль країни на великій території з географічно різноманітними відкритими ландшафтами. До цього ще потрібно додати, що за укладеною у 1907 році домовленістю між Російською та Британською імперіями, країни перенесли існуючі геополітичні розбіжності на другий план. Одним із основних пунктів угоди стало поширення впливу на Іран: Росія взяла на себе північну частину, Британія - південні. Крім політичного впливу, Росія також отримала величезні концесії на півночі Ірану. Аკакі ხოშთარія скористався саме цими умовами, коли поїхав до Ірану для продовження свого бізнесу.

Підприємницькою та торговельною діяльністю Аკакі ხოშთარія здобув великий вплив на шахський двір. Уряд Ірану виписав йому концесію на 25 років, що давала реальну можливість діяти у всьому Північному Ірані (що включав

თავისი სამეწარმეო და საგაჭრო საქმიანობით აკაკი ხოშტარიამ ირანის შაჰის კარზე დიდი გავლენა მოიპოვა. მის მიერ ირანის მთავრობისგან მიღებული კონცესია 25 წელიწადზე იყო განცერილი და ორალურად საშუალებას აძლევდა, მთელ ჩრდილოეთ ირანში (ხუთ პროვინციაში) ემოქმედა. ომის დაწყებამდე აკაკიმ ბაქოში მსხვილი სამრეწველო კომპანია ჩამოაყალიბა, რომელიც სამხრეთ კავკასიასა და ირანში სა- გაჭრო ოპერაციებს წარმართავდა. თუმცა მის სახელთან ყელაზე მეტად ასოციირდება კომერციული ორგანიზაცია სანავთობე ამხანაგობა „რუპენტო“ და თურქულ-სპარსული „ხოშტარიას ბანკი“. ამას უნდა დაემატოს აკაკის მფლობელობაში არსებული სხვა საწარმოები: მექანიკური ქარხანა, საპნის ქარხანა, სამიწათმოქმედო იარაღბის ფაბრიკა და ა.შ. მან თავის ქარხანასთან ირანში პირველი რკინიგზა გაიყვანა. აკაკიმ პირველმა შეიყვანა ავტომობილები ირანში და ნა- ვთობზე არსებული მონიპო- ლიის გარდა, ასევე ფლობდა მონოპოლიას საპნის წარმოებასა და თევზის სარენებზე.

პარადოქსია ის, რომ აკაკიმ, რომელმაც თავისი მოღვაწეობა ირანში ყაჯართა დინასტიის პერიოდში დაიწყო და შესაბამისად კარგი ურთიერთობა ჰქონდა კიდევაც მმართველ წრესთან, 1925 წელს ირანში მომზდარი გადატრიალების შემდეგაც მოახერხა ახალ მმართველთან, უკვე რეზა ხანთან, შთამბეჭდავი ურთიერთობის დაჭრა. რეზა-ხანის გამეფების ცერემონიალის დროს აკაკი ხოშტარიას ეძლევა საშუალება, ახალ გვირგვინობას იტალიიდან ჩამოტანილი ძვირფასი საჩუქარი მიართვას. აკაკი ხოშტარიას ცხოვრების ეს მონაკვეთი კარგად მიანიშნებს პოლიტიკური ლავირების ნიჭებებს, რომლის წყალობითაც, მიუხედავად პოლიტიკური სისტემების შეცვლისა, ის ყველა მმართველთან კარგი ურთიერთობის ჩამოყალიბებას ახერხებდა.

იმავეს თქმა შეიძლება გარკვეული პერიოდის განმავლობაში

კავკის ურთიერთობებზე ახლადშექმნილ საბჭოთა კავშირის მთავრობასთან. მაგალითად, 1920-ინ წლებში, როდესაც სამოქალაქო ომის შედეგად, საბჭოთა კავშირში პურის მწვავე დეფიციტი გაჩნდა, კომუნისტებმა აკავკის სთხოვეს დახმარება. ასე შეიქმნა კომპანია „საბჭოთა კავშირი და ხოშტარია“, რომელიც ითვალისწინებდა საკუთარი სახსრებით ირანში პურის ყიდვასა და ბაქოში გაგზავნას. საბოლოოდ, კომუნისტებსა და ხოშტარიას შორის თანამშრომლობა ხანგრძლივი ვერ გამოდგა, რადგან საბჭოლებმა მას უარი უთხრეს დახარჯული სახსრების დაბრუნებაზე. ამის შემდეგ ბიზნეს-მენს ქვეყნიდან წასვლა მოუწია, რადგან მის სიცოცხლეს საფრთხე შეიქმნა

ირანში ფულის შოვნის პარალელურად, აკაკი მასშტაბურ მეცნიერებას ეწეოდა. ყველაზე თვალსაჩინო მაგალითებას ბათუმის მთავარი ზღვისპირა ზუღაპარის გაშენება. მან



აკაკი ხოშტარია
Акакі Хощтарія

п'ять провінцій). До початку війни Акакій заснував велику промислову компанію в Баку, яка здійснювала торговельні операції на Південному Кавказі та в Ірані. Проте з його ім'ям найбільш пов'язана комерційна організація нафтового товариства «Рупенто» та турецько-перський «Банк Хошарія». До цього треба додати інші підприємства, що належали Акакію: механічний завод, міловарний завод, фабрика сільськогосподарського знаряддя тощо. Він провів першу залізницю від свого заводу в Іран. Акакій був першим, хто завіз автомобілі в Іран, і крім монополії на нафту, мав ще монополію на виробництво мила та рибне господарство.

Параллельно лежащая в тему

Парадокс полягає в тому, що Акакій, який розпочав свою діяльність в Ірані під час правління династії Каджарів і був у добрих стосунках з правлячим колом, навіть після перевороту в Ірані в 1925 році, зміг і з новим правителем, уже Реза-Ханом, знайти спільну мову. Під час церемонії зведення Реза-Хана на престол Акакію Хоштарія надали можливість передати новому вінценосцю коштовний подарунок, привезений з Італії. Ця частина життя Акакія Хоштарія добре вказує на його талант політичного лавірування, за допомогою якого, незвахаючи на зміну політичних систем, він зумів встановити добре відношення з кожним правителем.

Те саме можна сказати про стосунки Акакія з новоствореним урядом СРСР протягом певного періоду. Наприклад, у 20-ті роки, коли, в результаті громадянської війни, в Радянському Союзі був гострий дефіцит хліба, комуністи попросили Акакія про допомогу. Таким чином, була створена компанія «Радянський Союз і

Хоштарія», яка своїми коштами купляла хліб в Ірані та відправляла його в Баку. Врешті-решт, співпраця між комуністами та Хоштарією не могла бути довготривалою, оскільки уряд Радянського Союзу відмовився повернати витрачені кошти. Після цього бізнесмен повинен був покинути країну, тому що його життю загрожувала небезпека.

Окрім заробітку грошей, Акакій займався масштабним меценатством. Найбільш яскравим прикладом є закладення головного приморського бульвару в Батумі. Він також профінансував побудову та облаштування ботанічного саду в Махінджхаурі, центрального парку в Новому Афоні та головний сад Ялти. За ініціативою Ніко Ніколадзе, Акакій Хоштарія провів запізнюючи з Поті в рідне Абасіа.

Однак його найбільш відомим подарунком було придбання на державному аукціоні булинку знаменитості та публічного

ასევე დააფინანსა მახინჯაურის ბოტანიკური ბაღის, ახალი ათონის ცენტრალური პარკისა და იალტის მთავარი ბაღის შენება-კეთილმოწყობა. ნიკო ნიკოლაძის ინიციატივით აკაკი ხოშტარიამ ფოთიდან მშობლიურ აბაში რკინიგზის ხაზი გაიყვანა.

თუმცა მისი ყველაზე ცნობილი საჩუქარი იყო საჯარო აუქციონზე შეძენილი ცნობილი მრეწველისა და საზოგადო მოლგანის, დავით სარაჯიშვილის სახლი. სხვადასხვა მონაცემებით, როდესაც 1918 წელს სახლი იყიდებოდა, თბილისელებმა მისი შეძენის თხოვნით აკაკის მიმართეს. აკაკი ერთი პერიოდი ამ სახლში თვითონ ცხოვრობდა და მის კეთილმოსაწყობად იტალიიდან ლომის ფიგურები და სხვა ანტიკვარული ნივთები ჩამოიტანა, მათგან საზაფხულო და ზამთრის ბაღები. ეს სახლი აკაკიმ, ემიგრირების შემდეგ, სხვა ქონებასთან ერთად ქართველ ხალხს საჩუქრად დაუტოვა. სწორედ ამ შენობაში განთავსდა შემდგომში მნერალთა სახლი.

ცნობილია, რომ აკაკი ხოშტარია არა მხოლოდ ახლობლებს, არამედ საზღვარგარეთ სასწავლებლად მყოფ ქართველ სტუდენტებსაც უწევდა მატერიალურ დახმარებას. მაგალითად, ბერლინისა და პარიზის უნივერსიტეტებში ბევრი ქართველი სტუდენტი დააფინანსა. კონსტანტინოპოლში მის მიერ დაარსებულ თურქულ-სპარსულ ბანკში საქართველოსან ჩამოიტანა აკაკიმ ქართველები დაასაქმა.

გარდა ამისა, ცნობილია ისიც, რომ 1907 წელს აკაკიმ თბილიში საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებას ბაქოდან 8,000 მანეთი გამოუგზავნა. საფრანგეთში ლადონ გუდამვილისა და ანდრე ლოტის სურათები შეიძინა და საქართველოს ხელოვნების მუზეუმს გადმოსცა. ხოლო თავისი დედის სახელზე, აბაშის რაიონის სოფელ სუჯუნის ცენტრში აშენებული ულამაზესი ნაგებობა 1915 წელს სოფელს უბოძა საგანმანათლებლო ცენტრის შესაქმნელად. აკაკიმ ასევე მნიშვნელოვანი თანხები გაიღო ქართული უნივერსიტეტის (თსუ) და თეატრისთვის (50 000 მანეთი).

ცხოვრების მომდევნო პერიოდშიც, როდესაც პოლიტიკურ-მა კატაკლიზმებმა მის ბიზნესსაქმიანობას ირანში ძირი გამოიუთხარა, აკაკი არ წყვეტდა სამშობლოსთვის დახმარების განევას. მაგალითად, მან 1920 წელს აშშ-სა და იტალიაში შეიძინა ოთხი მცირე ზომის სამხედრო გემი: „პრეზიდენტი უორდანია“, „საქართველო“, „თამარ მეფე“, „რუსთაველი“ და ისინ საჩუქრად გადასცა მაშინდელ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას. ხოლო მას შემდეგ, რაც ნოვ უორდანისა მთავრობა საფრანგეთში გადავიდა, აკაკის იქაც არ შეუწყვეტია ლეგიტიმური მთავრობის მხარდაჭერა.

აკაკის ცხოვრებაში ერთ-ერთი ყველაზე დიდი დანაკარგი იყო 1921 წელს საქართველოში მისი უძრავი ქონების კონფისკაცია. ამასთან ერთად, საპქოთა რუსეთსა და ირანს შორის 1921 წელს ხელმოწერილი ხელშეკრულების თანახმად, რუსეთის მიერ მეფის რუსეთის აქტივებსა და ვალებზე უარის თქმის შემდეგ, ირანში რუსეთის მოქალაქეებისათვის სხვადასხვა კონცესიის, ბანკებისა და სხვა ქონების ჩამორთმევა მოხდა.

1924 წელს გარდაიცვალა აკაკის მეუღლე მინადორა (1881-1924 წ.), რომელიც თეირანის დულაბის რუსულ სასაფლაოზე არის დასაფლავებული. მისი აკლდამა ირანის ტერიტორიაზე ქართულ სასულიერო ხუროთმოძღვრების უნიკალურ ნიმუშს ნარმოადგენს. მინადორას შემდეგ აკაკის ცოლადი ირანის პრემიერ-მინისტრის და ჰყავდა. თვითონ აკაკი 1932 წელს პარიზში, ემიგრაციაში, 59 წლის ასაკში გარდაიცვალა და დაკრძალულია პარიზის პერ-ლაშეზის სასაფლაოზე.

ემილ ავდალიანი

діяча Давіда Сараджішвілі. За різною інформацією, коли у 1918 році будинок був виставлений на продаж, тблісці звернулись до Акакія з проханням його придбати. Якийсь час Акакій і сам жив у цьому будинку та для його облаштування з Італії привіз фігури лева та інші антикварні речі, посадив літній та зимовий сади. Після еміграції Акакій подарував будинок з усім майном грузинському народу. Саме в цій будівлі потім облаштувався Будинок письменників.

Відомо, що Акакій Хощтарія не тільки близьким людям, але й тим грузинським студентам, що перебували закордоном, надавав матеріальну допомогу. Наприклад, багатьом грузинським студентам профінансував навчання у Паризькому та Берлінському університетах. У Константинополі надав робочі місця грузинам у своєму турецько-персидському банку.

Крім цього, відомо також, що у 1907 році Акакій відправив 8000 рублів з Баку до Тблісі для історично-етнографічної спілки Грузії. У Франції купив фотографії Ладо Гудіашвілі та Андре Лоті та передав Музею мистецтва Грузії. У 1915 році, на ім'я своєї матері, у селі Суджуні Абашського району було зведені прекрасну будівлю з метою створення навчального центру. Також, Акакій виділив значні суми для грузинського університету (ТДУ) та театру (50 000 рублів).

Протягом усього життя, навіть коли політичні катаклізми підірвали його бізнес в Ірані, Акакій не переставав допомагати своїй Батьківщині. Наприклад, у 1920 році він купив чотири невеликі військові кораблі в США та Італії: «Президент Жорданія», «Сакартвелი», «Царіца Тамара», «Руставелі» та подарував їх Демократичній Республіці Грузія. Навіть після того, як уряд Ноє Жорданія імігрував до Франції, Акакій і там не переставав підтримувати легітимну владу.

Однією з найбільших втрат в житті Акакія була конфіскація його нерухомості в Грузії в 1921 році. Разом з тим, згідно з угодою, підписаною між Радянською Росією та Іраном у 1921 році, після того як уряд РФ відмовився від активів та боргів царської Росії, в Ірані громадяні Росії були позбавлені різних концесій, банків та іншого майна.

У 1924 році померла дружина Акакія, Мінадора (1881-1924 рр.), котра похоронена на російському кладовищі Дулабі в Тегерані. Її склеп є унікальним зразком грузинської церковної архітектури на території Ірану. Після Мінадори дружиною Акакія була сестра прем'єр-міністра Ірану. Акакій помер у 1932 році у Парижі, в еміграції, у віці 59 років та похоронений на кладовищі Пер-Лашез.

Еміль Авдаліані



რეზა-შაჰი, აკაკი ხოშტარია
Іранський Шах-Реза, Акакі Хощтарія

საუბარი რამაზ პატარიძესთან ქართული ანბანის წარმოშობაზე

РОЗМОВА З РАМАЗОМ ПАТАРИДЗЕ ПРО ПОХОДЖЕННЯ ГРУЗИНСЬКОГО АЛФАВІТУ

ქართული ანბანი ერთ-ერთი უძველესია მსოფლიოში. „სომთავრული“ ქართული დამწერლობის უძველესი სახეა. თავად სიტყვა „ასომთავრული“ გვიანდელია და XVI საუკუნიდან გვხვდება, უფრო ადრეულ ძეგლებში იგი „მრგლოვანის“ სახელწოდებითაა ცნობილი, რაც ასთა მომრგვალებულ მოხაზულობებზე მიუთითებს. მიუხედავად იმისა, რომ ქართული დამწერლობის უძველესი ძეგლები ასომთავრულითაა გესრულებული, V საუკუნიდან მოყოლებული, დღეისთვის ბევრი სხვადასხვა ვერსია არსებობს იმის თაობაზე, თუ როდის შექმნა ასომთავრული ანბანი.

ჩვენ რამდენიმე კითხვა დავუსვით ცნობილ ქართველ ანბანთმცოდნეს, რამაზ პატარიძეს, ქართული ანბანის ნარმოშობის შესახებ და ახალი არქეოლოგიური გათხრების შედეგად აღმოჩენილი ნარჩენების თაობაზე.



რამაზ პატარიძე

Рамаз Патарідзе

როგორია ქართული ანბანის შექმნის ისტორია?

ქართული ანბანის შექმნის შესახებ არსებული ცნობები საკმარის მწირია. სულხან-საბა ორბელიანმა კარგად იცოდა ქართული ანბანის შექმნის ისტორია. აი, სომხებმა არ იციან ქართული ანბანის ნარმოშობის შესახებ: ერთ სომებ მემატიანეს უნერია, რომ ქართული ანბანის შექმნები მეფე ფარნავაზია, მეორე კი ასეთად მესრობ მაშტოცს მოიხსენიებს. მაშტოცმა ქართული ენა არ იცოდა, შესაბამისად ის ვერ შექმნიდა ქართულ ანბანს. კიდევ ერთი ვარაუდი არსებობს, რომ ქართული ანბანი ებრაულ ტრადიციებზე დაფუძნდა.

„ქართლის ცხოვრება“ ფარნავაზს მაიკუთვნებს „მწიგნობრობის“ შექმნას. ეს „მწიგნობრობა“ არ უნდა ნიშნავდეს დამწერლობას, რამეთუ იმ დროს დამწერლობას „ნერილი“ ეწოდებოდა. „სიტყვა „დამწერლობა“ იმ გაგებით, როგორითაც დღეს ჩვენ ის გვესმის პირველად არჩილ მეფეს აქვს გა-მოყენებული თავის ერთ-ერთ ლექსში.

ამიტომაც ცოტა ხანში გამოვაქვეყნებ წიგნს ქართული ანბანის შექმნის შესახებ, სადაც ვამტკიცებ, რომ ის იყო შექმნილი ქურუმების მიერ. სულხან-საბა ამბობს, რომ ფარნავაზმა ქართულ ანბანს მხოლოდ 36-ე ასო-ნიშანი მიუმატა. საქმე იმაშია, რომ ქართულ ანბანმდე არსებულ მესხურ ანბანში 35 ასო-ნიშანი არსებობდა. ფარნავაზის მიერ 36-ასოს დამატება უნდა ნიშნავდეს „ქართლის ცხოვრებაში“ დაცულ ცნობას, რომ ფარნავაზმა „მწიგნობრობა“ განავრცო.

ქურუმების მატიანები ამბობდნენ, რომ ანბანი ფარნავაზა-

Грузинський алфавіт – один з найстаріших у світі. «Асомтаврулі» (від великої літери) - найдавніша форма грузинського письма, а сама назва відноситься до більш пізнього періоду і вживався з XVI століття. У давніших пам'ятках алфавіт називався «мреловані» (від «мрелалі» - круглий), що вказує на округливість букв. Незважаючи на те, що найдавніші грузинські письмена виконані в «асомтаврулі», з V століття до сьогодення відомо безліч різних версій про те, коли був створений цей алфавіт.

Ми поставили декілька питань відомому грузинському знавцю алфавітів Рамазу Патарідзе про походження грузинського алфавіту та про написи, знайдені під час нових археологічних розкопок.

Яка історія створення грузинського алфавіту?

Інформації про створення грузинського алфавіту досить мало. Сулхан-Саба Орбеліані добре знав історію створення грузинського алфавіту. А вірмени не знають про його походження нічого: один вірменський літописець пише, що грузинський алфавіт створив цар Парнаваз, а у іншого згадується Месроп Маштоц. Маштоц грузинську мову не знав, тому і алфавіт не придумав би. Існує ще одне припущення, що грузинський алфавіт ґрунтуються на єврейських традиціях.

У «Картліс ცხოვреба» (досл. Життя Картлі) Парнаваза вважають творцем «мцигноброва» (досл. Писемність, освіченість). Але це слово не може означати «дамцерлоба» (досл. письмо, скрипта), так як у ті часи «дамцерлоба» називалася «церлі» (досл. Письмо). Слово «дамцерлоба» у тому сенсі, у якому ми його розуміємо сьогодні, вперше використав у одному з своїх віршів цар Арчіл.

Ось чому через деякий час я опублікую книгу про створення грузинського алфавіту, де доведу, що він був створений жрецями. Сулхан-Саба стверджує, що Парнаваз до абетки додав тільки 36-у букву-знак. Справа в тому, що до грузинського алфавіту в тоді існуочому месхетському алфавіті було 35 букво-знаків. 36-а літера, додана Парнавазом, в «Картліс ცხოვреба» свідчить про те, що Парнаваз сприяв розвитку «мцигноброва».

Літописці жреців стверджують, що алфавіт існував і до Парнаваза. За допомогою грузинського алфавіту вираховуються пори року. Таким чином, ми можемо прийти до висновку, що авторство Месропа Маштоца не є правдою.

Які особливості грузинського письма ви можете назвати?

Грузинський алфавіт «асомтаврулі» повторює алфавітні принципи семітського письма:

1. Букво-знаки мають ідеографічне значення (букво-знакова ідеограма);
2. Ідеографічному значенню кожної букво-знака відповідає своя назва;
3. Букво-знакам присвоєне своє ідеографічне значення, а тому і назвам – значення першого звука, - це так званий принцип акрофонії. Ідеограма-акрофонія букво-знака;

მდეც არსებობდა. ქართული ანბანის მეშვეობით წელიწადის ღროების გამოთვლა ხერხდება. ამ ყველაფერს მივყავართ ერთ დასკვნამდე – მესროპ მაშტოცის ავტორობა არ შესაბამება სიმართლეს.

რა მახასიათებლები გააჩნია ქართულ დამწერლობას?

ქართული ასომთავრული ანბანი იმეორებს სემური დამწერლობის ანბანურ პრინციპებს:

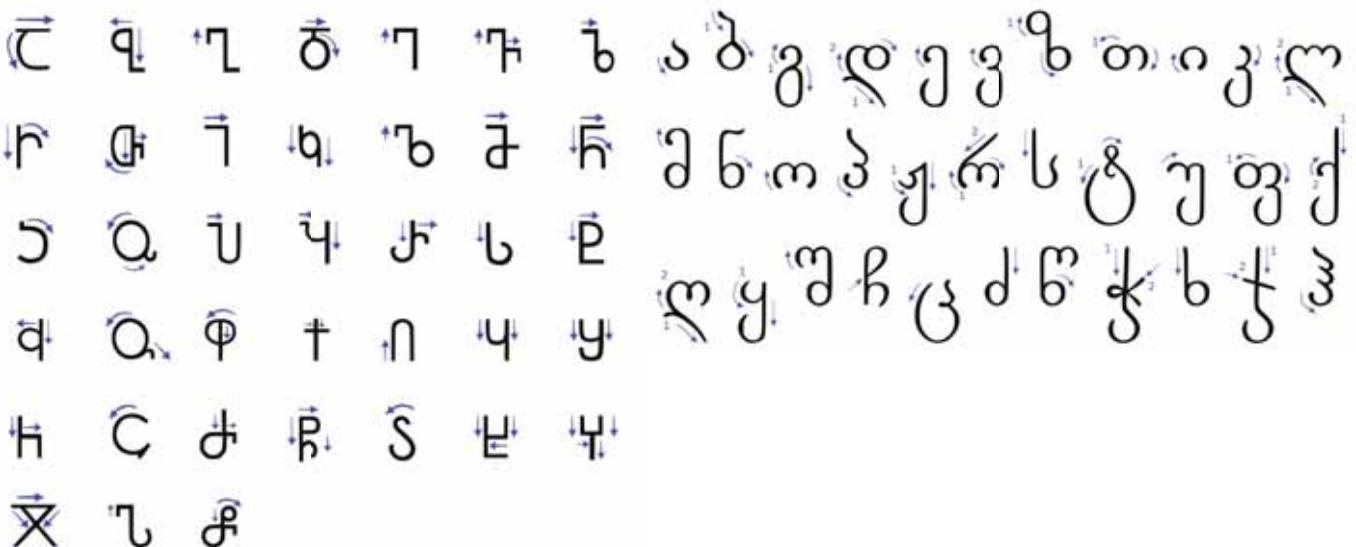
1. ასო-ნიშნებს იდეოგრაფიული მნიშვნელობა აქვთ (ასო-ნიშნი იდეოგრამაა);
2. ყოველი ასო-ნიშნის იდეოგრაფიულ მნიშვნელობას შესაბამისი ასო-ნიშნის სახელდება აცხადებს;
3. ასო-ნიშნებს მინიჭებული აქვთ მათი იდეოგრაფიული

4. Послідовність букво-знаків у алфавіті має календарне значення (букво-знакова календарна ідеограма);
5. Букво-знаки у алфавітному ладі мають календарно-числове значення (так званий порядковий рахунок).

6. Букво-знаки мають числове значення одиниць, десятків і сотень (так званий алфавітний рахунок).

Отже, на перший погляд найпростіший алфавітний лад - це, по суті, складна і глибока система письма, створена одночасно як одна конструктивна система.

Будь-який найдревніший алфавіт закінчується знаком, який передвішає кінець – хрестом. Ідеограмою хреста представлена 35-а графема грузинського алфавіту, та, за акрофонічним принципом значення первої фонеми «ჯ» присвоєна букво-знаку у вигляді хреста; цей букво-знак говорить про закінчення алфавіту.



ქართული ასომთავრული და მხედრული ანბანი

მნიშვნელობისა და ამდენად, მათი სახელდების პირველი ბერის მნიშვნელობა ე.წ. აკროფონიული პრინციპი. ასო-ნიშნი იდეოგრამა-აკროფონია;

4. ანბანში ასო-ნიშნების თანმიმდევრობა კალენდარული მნიშვნელობისაა (ასო-ნიშანი კალენდარული იდეოგრამაა);
5. ასო-ნიშნებს თანმიმდევრობის მიხედვით ანბანურ მნერივში კალენდარული რიცხვითი მნიშვნელობა აქვთ (ე.წ. რიგითი სათვალავი).

6. ასო-ნიშნებს აქვთ ერთეულების, ათეულებისა და ასეულების რიცხვითი მნიშვნელობა (ე.წ. ანბანური სათვალავი).

ასე რომ, ერთი შეხედვით უმარტივესი ანბანური მნერივი, სინამდვილეში, დამწერლობის ურთეულესი ღრმად გააზრუბული სისტემაა, რომელიც შექმნილია ერთ დროს და ერთდროულად, როგორც ერთი კონსტრუქციული სისტემა.

ყველა უძველესი ანბანი დასასრულის მაუნყებელი ნიშნით – ჯვრით მთავრდება. ქართული ანბანის 35-ე გრაფემად ჯვრის იდეოგრამა ზის და აკროფონული პრინციპის შესაბამისად ასო-ნიშანს ჯვრის პირველი ბერის „ჯ“ მნიშვნელობა აქვს მინიჭებული; ეს ასო-ნიშანი ანბანის დასასრულის მაუნყებელია.

Що можете нам розповісти про розкопки Гракліані?

Розкопки дають нам цікаві артефакти, але найцікавіший - це щойно виявлений напис, який я відніс би до XII-X ст. до н.е. На сьогодні його важко прочитати. До цього моменту знали те, що грузинський алфавіт був створений у VI ст. до н.е. Для розшифрування даного напису потрібно дізнатися, як його читати: зліва, як у грузинській мові, чи справа.

Нарешті, керівник розкопок в Гракліані, пан Вахтанг Лічелі розповість про знайдений напис, щоб спростувати існуючі сумніви.

Що можете сказати нам про напис в Некресі?

- Наприкінці IV століття був зруйнований храм Некресі, побудований Парнавазом. Цей напис читали, поки я не застосував своє розшифрування. Згідно з моїм прочитанням, у Некресі представлені календарні часи, які є в грузинському алфавіті.

რას გვეტყვით გრაკლიანის გათხრების შესახებ?

გათხრები საინტერესო არქეფაქტებს გვაწვდის, თუმცა ყველაზე საინტერესო მაინც ახლად აღმოჩენილი ნარწერაა, რომელსაც დავათარიღებდი ძვ. წ. XII-X სს. მიჯნით. დღეისათვის ნარწერის ამოკითხვა ჭირს. აქამდე რაც ვიცით არის ის, რომ ქართული ანბანი ძვ. წ. VI საუკუნეებშია შექმნილი. აღნიშნული ნარწერის ამოშიფრვაში, საჭიროა გავიგოთ ნარწერა იყითხება მარცხნიდან თუ მარჯვნიდან. ქართულში მარცხნიდან მარჯვნივ ვკითხულობთ.

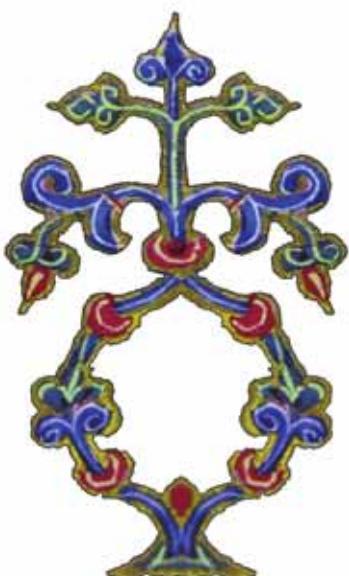
საბოლოო ჯამში ნარწერის შესახებ გრაკლიანის გათხრების მეთაურმა, ბატონმა ვახტაგ ლიჩელმა, უნდა თქვას, რათა გაქარწყლოს არსებული ეჭვები.

რას გვეტყოდით ნეკრესის ნარწერაზე?

IV საუკუნის მინურულს დაანგრიეს ნეკრესის ტაძარი, რომელიც თავის დროზე ფარნავაზის მიერ იყო აშენებული. ამ ნარწერას კითხულობდნენ, მანამ სანამ მე არ შემოვიდე ჩემებური ამოშიფრვა. ჩემებული ნაკითხვის მიხედვით ნეკრესის ნარწერაში მოცემულია კალენდარული უამეულები, რომლებიც ქართულ ანბანში გვაქვს.

რა მდგომარეობაშია ქართული ანბანის შესწავლის პროცესი დღევანდელ დღეს?

სავალალო მდგომარეობაში, რადგან ფაქტობრივად შეჩერებულია ამ საკითხის მეცნიერული გამოყელება. საჭიროა ინტენსიური მუშაობა, რომ ქართული ანბანის შექმნის ჩვენებური განმარტება უცხო ენებზე ითარგმნოს, რათა უცხოელებმა ნაიკითხონ ის. მე ამის გაცემებას მიშლიდნენ კომუნისტურ პერიოდში, თუმცა ეს საბოლოოდ ვერ მოახერხეს. და აი, ახლა ვმუშაობ ახალ ნასრომზე, რომელიც დასრულებს საუბარს იმაზე, თუ როგორ შეიქმნა ქართული ანბანი.



У якому стані зараз процес вивчення грузинського алфавіту?

У поганому стані, оскільки фактично наукове дослідження цього питання було призупинено. Необхідна інтенсивна робота для того, щоб наше пояснення створення грузинського алфавіту було перекладено на іноземні мови. Мені заважали в цьому в радянські часи, хоч до кінця і не змогли. Ось зараз працюю над новою роботою, яка завершить тему створення грузинського алфавіту.

ქართული ანბანი

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
ც	ა	ბ	გ	ი	ს	დ	ხ	ს	200
ჭ	ჟ	ბ	ბ	2	ღ	ღ	ო	ჸ	300
წ	ჰ	ბ	გ	3	ყ	ყ	ჰ	უ	
ღ	ჰ	ღ	დ	4	ო	ო	ჸ	ჸ	400
ე	ჷ	ე	ე	5	ფ	ფ	ფ	რ	500
ზ	ჸ	ჸ	ვ	6	ფ	ფ	ფ	კ	600
ხ	ჸ	ჸ	ჸ	7	თ	თ	თ	ჸ	700
ჩ	ჭ	ტ	ე	8	გ	გ	ყ	ჹ	800
თ	თ	თ	თ	9	გ	გ	გ	ს	900
ი	ი	ი	ი	10	ჩ	ჩ	ჩ	ჩ	1000
ხ	ხ	ხ	ხ	20	ც	ც	ც	ც	2000
ბ	ბ	ბ	ბ	30	ჭ	ჭ	ჭ	ჭ	3000
ჭ	ჭ	ჭ	ჭ	40	რ	რ	რ	რ	4000
ჩ	ჩ	ჩ	ჩ	50	ს	ს	ს	ს	5000
თ	თ	თ	თ	60	კ	კ	ხ	ხ	6000
ე	ე	ე	ე	70	ყ	ყ	ჸ	ჸ	7000
ვ	ვ	ვ	ვ	80	ჯ	ჯ	ჸ	ჸ	8000
ჲ	ჲ	ჲ	ჲ	90	ს	ს	ს	ს	9000
ქ	ქ	ქ	ქ	100	გ	გ	გ	ო	10000

ანაკლიის პორტი – ევროპისა და აზიის კარიბში

ანაკლიის პორტის მშენებლობა მზარდი ტემპით მიმდინარეობს. საინტერესოა თუ რა მნიშვნელობა ექნება აღმზნულ პროექტს 2020 წელს მსი დასრულების შემდეგ და რა როლს შეასრულებს ის საქართველოსა და შავი ზღვის სხვა ქვეყნების ეკონომიკური თანამშრომლობის გაღვივებაში.

ბოლო 20 წლინადში ჩინეთის ეკონომიკის ზრდამ და გაზრდილმა მსოფლიო სავაჭრო ტვირთბრუნვამ დიდად გაზარდა კონკურენცია გადაზიდვებში და განსაკუთრებით, საზღვაო გადაზიდვებში, რამაც ამ სფეროში სტრატეგიული ცვლილებები განაპირობა. ერთ-ერთი ყველაზე აღსანიშნავი ტენდენცია იყო საზღვაო სატვირთო გემების განახლება, ხარჯების შემცირება და მასშტაბების გაზრდის მიზნით ხომალდების ზომების მატება. 2013 წელს ჩინეთის მიერ წამოყენებული გეგმა „ერთი გზა, ერთი სარტყელი“ მიზნად

Будівництво порту Анаклії ведеться у зростаючому темпі. Цікаво, якого значення набуде цей проект у 2020 році після його завершення і яку роль він буде відігравати в сприянні економічному співробітництву між Грузією та країнами Чорного моря.

Протягом останніх 20 років зростання економіки Китаю та світового товарообігу значно збільшили конкуренцію в галузі транспортування та, зокрема, в морських перевезеннях, що призвело до стратегічних змін у цій галузі. Однією з найвизначніших тенденцій була модернізація морського вантажного транспорту, а також скорочення витрат та збільшення розміру суден задля нарощення масштабів перевезень. Запропонована Китаєм у 2013 році ініціатива «Один пояс, один шлях» має на меті зв'язати Китай з Європою.

პორტმანი | ЕКОНОМІКА

ისახავს ჩინეთის დაკავშირებას ევროპასთან ხმელეთით. პროექტის დაფინანსება 1 ტრیლიონ დოლარს შეადგენს.

აღნიშნული გლობალური ცვლილებები გავლენას ახდენს საქართველოზეც. შედეგად მივიღეთ ანაკლიის ორმანებულვანი ნავსადგურის მშენებლობა, რომელიც თავისი მნიშვნელობითა და მასშტაბით ქვეყნისთვის ერთ-ერთ სტრატეგიულ პროექტს ნარმოადგენს. მისი მთავარი უპირატესობები – სტრატეგიული მდებარეობა, მაღალი გამტარუნარიანობა, ლოგისტიკური სერვისების განვითარების შესაძლებლობა, გაფართოებისა და განვითარების პერსპექტივა და სხვა მნიშვნელოვანი მიმართულებები შექმნის რეალურ საფუძველს, რომ საქართველომ შეასრულოს თავისი ისტორიული მისია ახალი აბრეშუმის გზის კორიდორში და იქცეს მთავარ საზღვაო კარიბჭედ, ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ლოგისტიკურ ცენტრად, რეგიონში.

ანაკლიის პორტების გამოყენება დღის წესრიგში არა-ერთხელ დამდგარა. აქ პორტის საჭიროებაზე ჯერ კიდევ

Фінансування проекту складає 1 трильйон доларів.

Ці глобальні зміни також впливають і на Грузію. Результатом є побудова глибоководного порту в Анаклії, який своїми значенням та масштабом є одним із стратегічних проєктів для країни. Основні його переваги - стратегічне розташування, висока пропускна здатність, можливість розвивати логістичні послуги, перспективи розширення і розвитку та інші важливі напрямки - створять реальну основу для того, щоб Грузія виконала свою історичну місію в новому коридорі Шовкового шляху та стала головними морськими воротами, одним із найважливіших логістичних центрів у регіоні.

Використання потенціалу Анаклії розглядалося неодноразово. Потреба у цьому порті обговорювалась ще на початку 20-го століття, а перша спроба його побудувати була в 1960-х роках. З тих пір, кожні десять років тема Анаклії піднімалась по-різному. У 90-х роках там був запланований нафтовий термінал, а в 2010 році було запущено про-



ანაკლია
Анаклія

მე-20 საუკუნის დასაწყისში საუბრობდნენ, ნავსადგურის მოწყობის პირველი მცდელობა კი 1960-იან წლებში ჰქონდათ. მას შემდეგ, ყოველ მორიგ ათწლეულში, ანაკლიის თემა სულ სხვადასხვაგვარად აქტიურდებოდა. 1990-იან წლებში იქ ნავთობტერმინალის მოწყობა იგეგმებოდა, 2010 წელს კი პროექტ „ლაზიკის“ განხორციელება დაიწყო. საბოლოოდ, 2016 წლის 3 ოქტომბერს „ანაკლიის განვითარების კონსორციუმმა“ მთავრობასთან ხელი მოაწერა საინვესტიციო ხელშეკრულებას, რის შემდეგაც ანაკლიის პორტმა ისტორიაში ყველაზე მკაფიო კონტურები სწორედ ახლა, ჩვენ თვალწინ, შეიძინა.

ект «Лазіка». Нарешті, 3 жовтня 2016 року «Консорціум з розвитку Анаклії» підписав інвестиційну угоду з урядом, після чого порт Анаклії, за всю історію, набув найбільш очевидних контурів.

Глибина порту Анаклія (20,5 метрів) дозволить прийняти судна типу Panamax і Post Panamax. Вантажомісткість порту, за оцінками уряду, складе 100 мільйонів тонн на рік. Протягом перших трьох етапів семиступінчастого плану будівництва, що складає 12-річний період, очікується вантажомісткість 40 млн. тонн. Тобто, на третій рік - 7 млн. тонн, на сьомий - 20 млн. тонн, і на дванадцятий рік - 40 млн.



ანაკლიის პორტის სიღრმე (20,5 მეტრი) შესაძლებელს გახდის პანამასისა და პოსტპანამასის ტიპის გემების მიღებას. პორტის გამტარუნარიანობა, მთავრობის გათვლებით, წელიწადში 100 მლნ ტონა იქნება. შევდეტანანი მშენებლობის გეგმის პირველ სამ ეტაპზე, რაც 12-წლიან პერიოდს გულისხმობს, ნავარაუდვია 40 მლნ ტონა ტვირთის გამტარუნარიანობის უზრუნველყოფა. კერძოდ, მესამე წელს - 7 მლნ ტონა, მეშვიდე წელს - 20 მლნ ტონა, ხოლო მეთორმეტე წელს - 40 მლნ ტონა. პროექტის ღირებულება 2,5 მლрდ აშშ დოლარს შეადგენს. ანაკლიის პროექტი ითვალისწინებს 32 ნავმისადგომის აგენტას. ახალი პორტი, რომელიც 3000 ჰექტარზე მეტ ფართობს დაიკავებს, წელიწადში 60-70 მილიონი ტონა მოცულობის ტვირთის გადამუშავებას შეძლებს.

ანაკლიის ღრმანყოლვანი ნავსადგური შენდება რამდენიმე ეტაპად, მოიცავს 9 ფაზას და უნდა გაიხსნას 2020 წელს. პორტის ნარმატებული ფუნქციონირებისთვის მნიშვნელოვანია საქართველოსა და აზერბიჯანს შორის არსებული სარკინიგზო გადაზიდვები ტვირთზიდვის სიმძლავრის მნიშვნელოვანი გაზრდა. ანაკლიის დატვირთვის ერთ-ერთ მთავარ გამნაპირობებელს წარმოადგენს ტრანზიტული ტვირთების ზრდა საქართველოს სატრანზიტო კორიდორის გავლით როგორც რეგიონის მეზობელი ქვეყნების მიმართულებით, ისე ახალი აბრეშუმის გზისპირა ქვეყნების მიმართულებით.

ასევე მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს ახალი აბრეშუმის გზისპირა ქვეყნებში საბაჟო არიცედურათ საერთო ჩარჩო-პირობების ფორმირება, რათა საოპერაციო თვალსაზრისით გამარტივდეს ტრანზიტული ტვირთების ტრანსპორტირებისა და ადმინისტრაციული ფორმალობების განხო-

тонн. Вартість проекту становить 2,5 млрд. доларів. Проект Анаклії передбачає будівництво 32 причалів. Новий порт, який займатиме більше 3000 га, зможе обробляти 60-70 млн. тонн вантажів на рік.

Глибоководний порт Анаклії буде стояти у декілька етапів, включає 9 фаз і повинен відкритися у 2020 році. Значне збільшення залізничних вантажоперевезень між Грузією та Азербайджаном має важливе значення для успішного функціонування порту. Одним з основних факторів навантаження Анаклії є збільшення вантажів через транзитний коридор Грузії у напрямку як сусідніх країн регіону, так і країн нового Шовкового шляху.

Також важливим питанням є формування спільних основ митних процедур у країнах нового Шовкового шляху з метою спрощення транспортування транзитних вантажів та адміністративних формальностей. Також важливим є введення так званих дисконтних тарифів, що пов'язано з взаємною координацією держав-членів транзитного коридору.

Багато аналітиків і політиків вважають, що завдяки перевагам порту Анаклії, Грузія виконає свою історичну місію у коридорах Шовкового шляху та стане одним з найважливіших логістичних центрів у регіоні.

Після відкриття та запуску першої фази, порт Анаклії матиме двохмісячний контейнерний термінал, який зможе прийняти та провести від 700 000 до 800 000 контейнерів. Інвестиційна вартість першої фази складає 580 мільйонів доларів США.

რციელება. ასევე მნიშვნელოვანია ე.ნ. გამჭოლი ტარიფების შემოღება, რაც დაკავშირებულია ასევე სატრანზიტო კორიდორის წევრი სახელმწიფო ბის ურთიერთკოორდინირების უზრუნველყოფასთან.

ანაკლიის პორტის უპირატესობების გამო ბევრი ანაკლიტიკოსი თუ პოლიტიკოსი ფიქრობს, რომ საქართველო აბრეშუმის გზის დერეფაში თავის ისტორიულ მისიას შეასრულებს და რეგიონის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ლოგისტიკურ ცენტრად იქცევა.

პორტის გახსნისას და პირველი ფაზის ამუშავებისას ანაკლიის პორტის ექნება 2-მისადგომიანი საკონტეინერო ტერმინალი, რომელიც შეძლებს მიიღოს და გაატაროს 700 000-დან 800 000-მდე კონტეინერი. პირველი ფაზის სანვესტიციო ღირებულება 580 მილიონ აშშ ამერიკულ დოლარს შეადგენს.

ამრიგად ანაკლიის პორტი მნიშვნელოვან გეოპოლიტიკურ პროექტს წარმოადგენს, რომლის ბევრი უპირატესობა ჯერ კიდევ არ ჩანს. თუმცა, ერთი რამ უკვე ნათელია: ჩინეთის დიდი პროექტი „ერთი გზა, ერთი სარტყლი“ ფარგლებში გადაზიდული ტვირთების მნიშვნელოვანი რაოდენობა ცოტა ხანში ანაკლიის გავლით მიაღწევს ევროპას.

Тому порт Анаклії є важливим геополітичним проектом, з багатьма перевагами, які ще неможливо помітити. Проте одна річ зрозуміла: велика кількість вантажних відправлень у рамках великого китайського проекту «Один пояс, один шлях» незабаром досягне Європи через Анаклію.



ანაკლიის გეგმა

План Анаклії

უკრაინულ-ქართული ურთიერთობები: მრგვალი მაგიდა, მიძღვნილი ნიკოლოზ ბარათაშვილის 200 წლისთავისადმი

УКРАЇНСЬКО-ГРУЗИНСЬКІ ВЗАЄМИНИ: КРУГЛИЙ СТІЛ, ПРИСВЯЧЕНИЙ 200-РІЧЧЮ НІКОЛОЗА БАРАТАШВІЛІ

ჩვენ ვქმნით ამ სამყაროს. ეს უდაოა. ჩვენ ვუზიარებთ ერთმანეთს საკუთარ მოსაზრებებს და, ამგვარად, ვვითარდებთ. შუძლებელია, არ დავეთანხმოთ ამ აზრს. მსგავს თემებს შეეხო მრგვალი მაგიდა, მიძღვნილი ნიკოლოზ ბარათაშვილის 200 წლისთავისადმი. აღნიშნული ღონისძიება ჩატარდა უკრაინაში საქართველოს საელჩოს, კერძოდ, ელჩის - ბატონი გელა აუქმბაძის, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის უკრანისტიკის სამეცნიერო ცენტრის, უკრაინული ლიტერატურის ისტორიის, ლიტერატურის თეორიისა და სალიტერატურო შემოქმედების კათედრის ინიციატივით, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის ლუდმილა გრიცაკის ხელმძღვანელობით, პროფესიონალის - ვაქტორ მარტინიუკს, დირექტორის მოადგილების ანა ჩერნენკოსა და ნადირიანკოვის მხარდაჭერით. ეს სამეცნიერო შეკრება 26 ოქტომბერს, საერთაშორისო კონფერენციის მეორე დღის ფარგლებში გაიმართა. კონფერენცია შეეხებოდა საინტერესო თემატიკას: „ენობრივულტურული იდენტურობა ფილოლოგიურ სტუდიათა კონტექსტში“.

უკრაინულ-ქართული ურთიერთობები შეიძლება უფრო ფართოდ შევიცნოთ ქართველი რომანტიკოსის – ნიკოლოზ ბარათაშვილის ბიოგრაფიულ-შემოქმედებითი ასპექტების შესწავლით. მისი მემკვიდრეობა რაოდენობრივად მცირეა – 36 ლირიკული ლექსი და ერთი პოემა „ბედი ქართლისა“, მაგრამ მისი სახეობრივი მრავალფეროვნება, ღრმა შინაარსი და კოსმიურობა გვაოცებს. ქართველმა პოეტმა შესძლო ამაღლებულიყოთ თანამედროვეობაზე და განეჭვრიტა მომავალი. ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსის, პოეტისა და მთარგმნელის რაულ ჩილაჩავას აზრით, ნიკოლოზ ბარათაშვილი – ახალი ქართული ლიტერატურის, ქართული რომანტიზმის მძლავრი შენაკადია. ერთ-ერთმა, სწორედ, მან აიყვანა ქართული პოეზია ევროპულ დონეზდე.

უკრაინელ მკითხველს ქართველი კლასიკოსი უკრაინული ლიტერატურის ისეთმა მოღვაწეებმა გააცნეს, როგორიც იყვნენ მ. ბაჟანი, ა. ტიჩინა, პ. გრაბოვსკი, ვ. კულიკი, მათ თარგმნები ნიკოლოზ ბარათაშვილის ნანარმობები. სამეცნიერო სხდომაზე გამოსვლისას, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორმა, პროფესიორმა, ალექსანდრე მუშკუდიანმა აღნიშნა, რომ ბარათაშვილის ნანარმობების უკრაინული თარგმანები ნათლად ცხადჰყოფენ მთარგმნელობითი მოლვანეობის სპეციფიკასა და, ამავდროულად, უკრაინულ-ქართულ ურთიერთობებს. „პ. გრაბოვსკის თარგმანი ბარათაშვილის ლექსისა – „ჩემი ლოცვა“ – ბენარედის პრობლემაა. გრაბოვსკიმ ზედმინვდენით არ იცოდა ქართული და, ცხადია, მან რუსული ვარიანტით ისარგებლა“, – თქვა მუშკუდიანმა, თან ხაზი გაუსვა, რომ ეს არავითარ შემთხვევაში არ უარყოფს გრაბოვსკის, როგორც მთარგმნელის მაღალნიჭიერებას. მეცნიერა ადასტურებს, რომ მთარგმნელი ს. პალი რეალური პიროვნებაა. ეს არაა ლესია უკრაინკას ფსევდონიმი, როგორც ზოგიერთი ლიტერატურათმცოდნე თვლის. ალექსანდრე მუშკუდიანმა ს. პალის შესახებ დოკუმენტებში მოიძია ჩანაწერი, რომელიც 1915 წლითაა დათარიღებული, ხოლო ლესია უკრაინკა კი, როგორც ცნობილია, გარდაიცვალა 1913 წელს, რაც უარყოფს აზრს იმის შესახებ, რომ იყო თითქოს ბარათაშვილის ლექსის მთარგმნელი იყო.

ბარათაშვილს ადარებენ ბაირონს, ლერმონტოვს, იშვიათად – სიმონენკოს. ცნობილმა ორიენტალისტმა ლიუდმილა გრიციქამა ქართველი პოეტი შევჩენკოს შეადარა და ამ ორ რომანტიკოსს შორის გაავლო ტიპოლოგიური პარალელი.



ნიკოლოზ ბარათაშვილი

ნიკოლოზ ბარათაშვილი

Ми творимо світ. І це твердження є беззаперечним. Ми комунікуємо і таким чином розвиваємося. Це також думка, з якою не можна не погодитися. Навколо таких думок розгорнувся круглий стіл, присвячений 200-річчю Ніколоза Бараташвілі за сприяння Посольства Грузії в Україні та зокрема Посла Грузії в Україні пана Гелі Думбадзе та Наукового центру україністики Тбіліського університету імені Іване Джавахішвілі, а також з ініціативи кафедри історії української літератури, теорії літератури та літературної творчості на чолі із д. філол. н. Людмилою Грици та за підтримки проректора Віктора Мартинюка, заступників директора Ганни Черненко та Надії Янкової. Це наукове зібрання відбулося 26 жовтня у межах другого дня міжнародної конференції «Мовно-культурна ідентичність у контексті філологічних студій».

Українсько-грузинські взаємини можемо глибше пізнати через постати Ніколоза Бараташвілі – романтика грузинської літератури. Його спадщина кількісно мала – 36 ліричних поезій та одна поема «Доля Грузії», але їх образне розмаїття, глибинний зміст, космізм вражают. Грузинський поет зумів піднятися над сучасністю і побачити майбутнє. За словами Рауля Чілачаві, д. філол. н., академіка НАН Грузії, поета, перекладача, який виступив під час круглого столу, Ніколоза



გრიგოლ ორბელიანი
Grigol Orbeliani

ლიუდმილა გრიციქმა ყურადღება გაამახვილა იმაზე, რომ მათი კულტურული კოდები მკაცრად დიფერენცირებულია და, ამავდროულად, ეს პიროვნებები აერთიანებენ თემებს, შეხედულებსა (რწმენასა) და მოტივებს. თავისუფლების იდეალები და მსგავსი მსოფლმხედველობა – გრძნობიერება და აქტიური მოქალაქეობრივი პოზიცია - აი, რა აერთიანებთ დიდ ქართველ პოეტს ნიკოლოზ ბარათაშვილსა და უკრაინელ წინასწარმეტყველს შევჩენკოს.

ანა სორდია-კრავჩუკი

Бараташвілі – предтеча нової романтичної грузинської літератури. Саме він вивів грузинську поезію на європейський рівень.

Українського читача із грузинським класиком познайомили українські діячів такі, як М. Бажан, П. Тичина, П. Грабовський, В. Кулик, які перекладали його твори. Виступаючи на науковому засіданні, д. філол. н., професор, завідувач кафедри теорії та історії журналістики Київського міжнародного університету Олександр Мушкудіан зауважив, що переклади творів Бараташвілі українською яскраво демонструють специфіку перекладацької діяльності і водночас українсько-грузинські взаємини. «Переклад П. Грабовського вірша «Моя молитва» Бараташвілі – це проблема підрядника. Грабовський досконало не знат грузинської, очевидно, він скористався російським варіантом», - висловився Мушкудіані, наголосивши, що це ні в якому разі не заперечує талант Грабовського як перекладача. Цікавим твердженням науковця є те, що перекладач С. Палій – це реальна особа. Це не псевдонім Лесі Українки, як вважають деякі літературознавці. Олександр Мушкудіан віднайшов у документах записи про С. Палія, датовані 1915 роком, а Леся Українка померла 1913 року, що спростовує думку про неї як перекладача поезії Бараташвілі.

Бараташвілі порівнюють із Байроном, Лермонтовим, рідко із Симоненком. Відомий орієнталіст Людмила Гричик порівняла грузинського поета із Шевченком, провівши між обома романтиками типологічні паралелі. Людмила Василівна акцентувала увагу на те, що їхні культурні коди диференційні і водночас ці постаті об'єднують теми, погляди, мотиви. Ідеали свободи і однакове світовідчуття – чуттєвість, активна громадянська позиція – це споріднює грузинського поета Бараташвілі та українського Пророка Шевченка.

Ана Сордія-Кравчук



ნიკოლოზ ბარათაშვილის სახლ-მუზეუმი

Будинок-музей Ніколоза Бараташвили

ფიროსმანი - გენიალური მითი და მისი პირველადმიჩები ПІРОСМАНІ – ГЕНІАЛЬНИЙ МІФ ТА ЙОГО ПЕРШОВІДКРИВАЧ

მეოცე საუკუნის 10-იანი წლების თბილისში, სადაც ერთნა-ორად არის აღმოსავლურ და დასავლურ კულტურათა სურ-ნელობა, ორთაჭალაში არის სამიკიტო „ელდორადი“. აქ ერთი ღატაკი მხატვრის 16 სურათი კიდია და ჯერ კიდევ არაღიარებულ შედევრთა მაგიური შუქი ამ ჩვეულებრივ სა-გაჭროს სრულიად მისტიკურ იერს ანიჭებს. თუმცა ნიკალა ფიროსმანაბაშვილი – უსაბლურო მხატვარი, რომელმაც ვერა-ნაირად ისნავლა ფულთან თანაცხოვრება, ჩამოხეული ტან-საცმლით, განუყრელი საღებავების ყუთით დაუზარლად და უცერემონიოდ დატებილობს ქალაქში და სამუშაოს გება. ეჭვადაც არა აქეს, რომ სულ მაღლე სრულიად უცნობი, უცხო ტომის კაცი ისე შეიყვარებს და აღიარებს, რომ მის სახელს მოსკოვა და პარიზში გადატყირცნის. მიხეილ ლე-დანტიუ – ასე ჰქვია სტუდენტ მხატვარს, რომელიც საქართველოში თბილისელი მეგობრების, კირილე და ილია ზდანოვიჩების მონვევით ჩამოდის.

რუსეთში გადმოსახლებული ფრანგი ემიგრანტების შთა-მომავალი უჩვეულოდ გამჭრიახი და განათლებული კაცია, ისე გამართულად და ხატოვნად აზროვნებს, რომ იმ თაობის რუს ავანგარდისტ მხატვართა შორის მაღლე ერთ-ერთი მნამ-ყვანი ფიგურა გახდება. მიხეილ ლე-დანტიუს სამყაროსთან თა-ნაარსებობისაკენ სწრაფვა ძა-ლიან ჰგავს ფიროსმანისეულს. მასაც სურს ისნავლოს, განტვ-რიტოს, გადმოსცეს დიდი საი-დუმლო, რომლის გარეშედაც აზრს კარგავს ყოველი საგანი. ლე-დანტიუს უნდა, ეს უცხო ქვეყანა მეგობრებთან ერთად შემოიაროს, გაიგოს, ვინ არიან ქართველები, საიდან მოდიან, როგორ მღერიან, როგორ აშე-ნებენ.

იმ დროს, როცა ღატაკი ფი-როსმანი, კიბის ქვეშ ერთ ბეწო თახში მეზოვის მიერ სამა-დლოდ შეფარებული, ერთ-ერთ სამიკიტოში გადაინაცვლებს და ორთაჭალის ტურფებს ხა-ტაკს, პარიზში პიკასო „ავინი-ონელ ქალიშვილებს“ შექმნის. პარადოქსალურია ეპოქალურ მოვლენათა სივრცესა და დრო-ში თანაფარდობა. „ავინიონელი ქალიშვილები“ კუბიზმის ათ-ვლის ნერტილი ხდება. ფიროს-მანს კი ჯერ მხოლოდ ქართვე-ლი მედუქნები იცნობენ...

1912 წლის გაზაფხულზე მიხე-ილ ლე-დანტიუ მეგობრებთან – კირილე და ილია ზდანოვიჩე-თან ერთად, ქალაქში ხეტია-ლისგან დალილი, სამიკიტო „ვარია-გში“ შედის. შესასვლელი ზე დიდი აბრა კიდია. აბრაზე გამოსახული კრეისერი „ვარი-აგი“ მტრის ხომალდებისკენ ჭრებს ისვრის. სადილობისას ლე-დანტიუ ჩაბრელებული კედლების თვალიერებას იწყებს. უცნობი ტილოები მოაქცევს მას არაბუნებრივი ხილის ქვეშ.

У 1910-ти роки в Тбілісі, де змішалися східна та захід-на культури, в Ортачала існувала маленька таверна «Ельдорадо». Тут висіло 16 картин одного бідного художника, і магічне світло нерозпізнаних шедеврів створювало містичну атмосферу в цьому звичайному торговельному приміщенні. Нікала Піросманашвілі був бездомним художником, який так і не навчився спієснувати з грошима, в обірваному одязі, з коробкою дешевої фарби, невтомно і безцеремонно блукав у місті в пошуку роботи. І сумніву не було, що скоро зовсім невідому людину, без роду й пле-мені, полюблять та признають настільки, що його ім'я досягне Москви та Парижу. Міхеїл Ле-Дантю – так звали студента художньої академії, який приїхав у Грузію на запрошення тбіліських друзів Кирила та Іллі Зданевічів.

Нащадок французьких іммігрантів, які оселилися в Росії, він був надзвичайно близким до освіченою людиною, так правильно та образно мислив, що скоро став одною з

важливих фігур серед росій-ських авангардистів того по-коління. Прагнення Міхеїла Ле-Дантю співіснувати зі сві-том дуже схоже на ті ж пори-ви Піросмані. Він також хотів навчитися, передбачати, пе-редавати велику таємницю, без якої будь-яка річ втрачає сенс. Ле-Дантю хоче обійти цю незвідану країну разом з друзями, дізнатися, хто такі грузини, звідки походять, як співають і будують.

У той час, коли бідний Піро-смані, якого у маленькій кім-натці милостиво прихистив двірник, ходив від таверни до таверни та малював орта-чальських красунь, в Парижі Пікассо творив «Авіньонських дів». Парадоксальним є збіг епохальних подій у просторі та часі. «Авіньонські діви» стають точкою відліку для кубізму. А Піросмані знають поки що тільки грузинські трактирники...

Весною 1912 року Міхеїл Ле-Дантю разом зі своїми друзями – братами Зданеві-чами – втомлені від гуляння по місту, зайшли в таверну «Варяг». На вході висіла ве-лика табличка, на якій було зображені крейсер «Варяг», що стріляє у ворожий кора-бель. Обідаючи Ле-Дантю почав оглядати потемнілі сті-ни. Невідомі полотна здалися йому наповненими якими-надприродним шармом. На зміну шармові приходить захоплення і хвилювання. Він підскочив та почав оглядати стіни з більшою уважністю. Потім до свого друга викрикнув, що



ნიკო ფიროსმანი
Niko Pirosmiani

ხიბლს აღფრთოვანება და აღელვება ცვლის. ის წამოხტება, ყველა კედელს ყურადღებით ათვალიერებს. შემდეგ ილიას მივარდება და ყვირის, რომ ეს ჯოტოა, ნამდვილი ჯოტო. მეგობრები მის შთაბეჭდილებებს გაზვიადებულად მიიჩნევანენ, თუმცა თავადაც აღიარებენ, რომ უცნობი მხატვარი ნიჭიერი და დასაფასებელია. ლე-დანტიუმ კი უცნობი მხატვრის შესახებ უკეთ იცის ერთი და მთავარი რამ – იგი გენიოსია და ენითაუწერელი სურვილი იპყრობს, რაც შეიძლება მალე გაიცნოს. მედუქნე კი ფიროსმანს მღებავს უწნოდებს და სტუმრებს მისი მისამართის არარსებობას ამცნობს, რადგან ნიკალა, არც მეტო, არც ნაკლები, უსახლვარია. კირილე ზდანევიჩის მოგობრების მიხედვით, შეხვედრა ფიროსმანთან მალაკნების ქუჩაზე, ერთ-ერთ სახლთან მოხდა. მხატვარს აბრაზე ფუნჯით გამოჰყავდა ნარწერა „სარძეო“. ის ახლადმოსულებისკენ შემობრუნდა, თავი ღირსეულად და-

ცე ჯითი, справжній ჯით. Друзі враження Міхеїла вважали перебільшенням, хоч і визнали, що невідомий художник талановитий та вартий уваги. Та Ле-Дантю про невідомого художника вже знав одне і найважливіше: він – геній, тому безперечно хотів як найшвидше з ним познайомитися. Трактирник назвав йому маляра Піросмані, але адресу не повідомів, так як Нікала був, не більше не менше, безхатьком. Згідно зі спогадами Кирила Зданевіча, зустріч з Піросмані відбулася біля одного з будинків на вулиці Малакнебі: художник пензликом на табличці виводив напис «Молочні продукти». Піросмані до незнайомців повернувся, кивнув головою у знак вітання та продовжив роботу. Стоячи біля білої стіни, у порваному піджаку, у фетровому капелюсі, високий, спокійний, гордий, задуманий про невідомі печалі, Піросмані був геніальним міфом, сповненим ірраціональності.



თეთრი დათვი ბელებით
Ведмежа родина

უკრა და მუშაობა გააგრძელა. თეთრ კედელთან მდგარი, დახეულ შავ პიჯაკები, თავზე რბილი ფეტრის ქუდით, მაღალი, მშვიდი, ამაყი, გამოუცნობი მნუხარებით სავსე ფიროსმანი თავად იყო გენიალური მითი, ირაციონალური ენეргიითა და წინასწარმეტყველებით სავსე.

თბილისში ყოფნის დროს ლე-დანტიუმ ფიროსმანის სულ 2 ნამუშევარი შეიძინა, ხოლო შემდეგ, მისი დავალებით, ილია ამ და კირილემ მიშტვის კიდევ 3 თუ 4 ნახატი შეიძინეს. პარალელურად, ილია და კირილე თავადაც ყიდულობდნენ ფიროსმანის ტილოებს. ილიას თბილისიდან გამგზავრების შემდეგ კი ფიროსმანის ნამუშევრების შეგროვებას კირილე განაგრძობდა, უმეტესად, ძმის დავალებით. როგორც ცხონია, იმ დროისთვის მათ 28-30 ნამუშევარი შეგროვეს და სახელდახელო გამოფენის მოწყობა გადაწყვიტეს.

გამოფენაზე ისინი იწვევენ მხატვრებს, პოეტებს და თვით

енергії та пророчень.

Під час перебування в Тбілісі Ле-Дантю придбав 2 роботи Піросмані, потім, за його проханням, Ілля та Кирило купили ще 3 чи 4 картини. Для себе вони також купували полотна Піросмані. Залишаючи Тбілісі, Ілія просив брата продовжувати збирати роботи художника. Як відомо, на той час вони зібрали 28-30 полотен та вирішили організувати імпровізовану виставку.

На неї були запрошені художники, поети та сам Піросмані. Це парадокс, але перша виставка Піросмані пройшла без автора. 1912 року Міхеїл Ле-Дантю повертається до Росії, забираючи полотна Піросмані, та зразу ж звітє в Москві.

Зaproшений на сіданок і розмову «маляр» стримано слухає думки братів Зданевічів про його талант і майстерність. Тоді, коли молодь уважно розглядала художника, Піросмані,

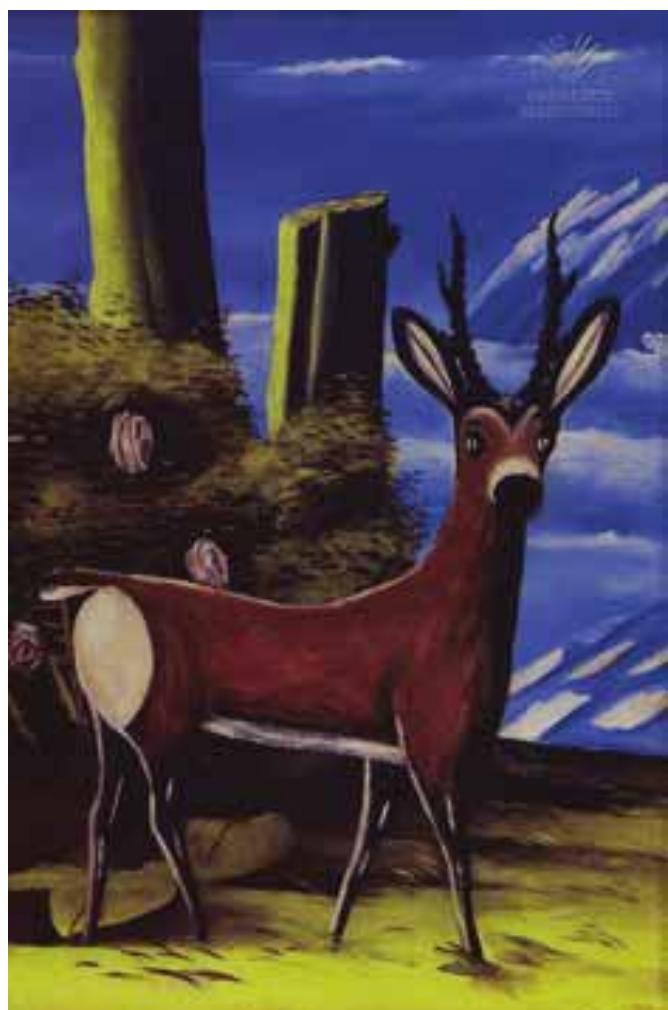
ფიროსმანსაც. პარადოქსია, მაგრამ ფიროსმანის პირველი გამოფენა ავტორის გარეშე ჩაივლის. 1912 წელს მიხეილ ლე-დანტიუ რუსეთში ბრუნდება. თან მიაქვს ფიროსმანის ტილოები და მოსკოვში ჩასვლისთანავე ვრცელ მოხსენებას კითხულობს.

სამიკიტნოში სასაუზმოდ და სალაპრაკოდ მოპატიუებული „მლებავი“ კი თავშეეკავებით ისმენს ძმები ზდანევიჩების მოსაზრებებს მისი ტალანტისა და ოსტატობის შესახებ. მაშინ, როცა ახალგაზრდები გაფაციცებით აკვირდებიან მხატვარს, ფიროსმანი თითქოს ყოვლისმომცველ სიმშვიდეს, გულგრილობამდე მისულ განურჩევლობას მოუცავს. ის დალილია შრომისგან, წლებისგან სიდუხჭირისგან. თუმცა, როგორც აღმოჩნდა, მისთვის, მაინც არ იყო სულ ერთი, აღიარებდნენ თუ არა, რადგან შემდგომში, მიხეილ ლე-დანტიუს გამგზავრებიდან საქმაო ხნის შემდეგ, მასთან სტუმრად მისულ ლადო გუდიაშვილს ამაყად ეტყვის: „მე საფრანგეთშიც ვარ ახლა ცნობილი“. თან ლე-დანტიუს მიერ ფრანგულ გაზეთებში გამოქვეყნებულ ნერილებს უჩვენებს. ერთი წლის შემდეგ იქმნება მალევიჩის „შავი კვადრატი“. უკვე გამოფენილია პიკასოსა და ბრაკის კუბისტური ტილოები. მიხეილ ლარიონოვის გარშემო იკრიბება ავანგარდისტ მხატვართა ჯგუფი, რომელიც პირველი გაზიარებს ლე-დანტიუს მოსაზრებას ფიროსმანის გენიალურობის შესახებ და პირველი გაკვალავს გზას მისი ტილოების საყოველთაო აღიარებისაკენ.

1913 წელი ნიკო ფიროსმანაშვილის აღიარების წლად იქცა. ის ქართველთათვის გენიალური მითია ირაციონალური კონტურებითა და მისტიკური საბურველით. ლე-დანტიუ კი – მისი პირველალმომჩენი, რომელმაც ეს მითი ხელოვნების ისტორიის ფურცლებზე გადაიტანა.



ფიროსმანი - პიკასოს ესკიზი
Пиромані - Ескіз Пікассо



შველი პეიზაჟის ფონზე
Косуля на фоне пейзажа

здавалося, зберігав спокій та байдужість. Він заморився від років тяжкої праці і нужди. Але йому, як виявилося, не було все одне: говорили, що через багато часу після від'їзду Ле-Дантю, Ладо Гудашвілі відвідав Піросмані, і Нікала гордо сказав йому: «Я і Паріжі зараз відомий», показуючи листи, опубліковані Ле-Дантю у французьких газетах. Через рік з'явився «Чорний квадрат» Малевіча, уже відбулися виставки кубістичних полотен Пікасо та Брака. У колі Міхайлі Ларіонова збирається група авангардистських художників, яка першою розповсюдить думку Ле-Дантю про геніальність Піросмані та першою прокладе шлях до загального визнання його полотен.

У Москві, 1913 року, під керівництвом Ларіонова та Гончарова, пройшла виставка під назвою «Мішен», де велику частину приділили Піросмані. Його творіння хвилювали уяву російських авангардистів. Багато спільногоЗ знайшли між роботами Піросмані та картинами його сучасників.

1913 рік став для Ніко Піросманашвілі роком визнання. Він же став для грузинів геніальним міфом завдяки своїм містичним полотнам з ірраціональними контурами. Ле-Дантю був його першовідкривачем, котрий цей міф переніс на сторінки історії мистецтва.

გოგონა საპაერო ბუმბით
Дівчина з повітряною кулею



ყვარელი და ტურიზმი: ადგილი სადაც ცხობილი ქართველები იბაფებონა

КВАРЕЛІ ТА ТУРИЗМ: МІСЦЕ, ДЕ НАРОДИЛИСЬ ВІДОМІ ГРУЗИНІ

საქართველოს ერთ-ერთ თვალწარმტაც მხარეში, კახეთში, მდებარეობს ყვარლის რაიონი, რომელმაც ბოლო ნების სახელი გაითქვა თავისი ტურისტული პოტენციალით. ღირს ჩვენ ვიმოგზაურებთ ყვარელში, სადაც უკანასკნელი რამდენიმე ნების განმავლობაში საქართველოს ხელისუფლების ძალისხმევით იხსნება სასტუმროები და უმჯობესდება საგზაო ინფраსტრუქტურა.

ყვარელი მდებარეობს კახეთში, მდინარე ალაზნის მარცხეული მხარეს. თავის დროზე ცნობილმა ქართველმა მხერალმა და სახოგადო მოლვაწემ გრიგოლ ორბელიანმა მას კახეთის თვალი უწოდა. ისტორიული წყაროები გვამცნობენ, რომ ყვარლის ახლანდელ ტერიტორიაზე ჯერ კიდევ ადრეულ საუკუნეებში ჩამოსახლდნენ მთის ფშაველები სოფელ ყვარადან. ყვარადან ჩამოსახლებულთ ყვარელები შეარქვეს.

В одному з мальовничих країв Грузії - Кахеті - знаходитьться Кварельський район, який в останні роки став популярним завдяки туристичному потенціалу. Сьогодні ми відвідаємо Кварелі, де протягом останніх років зусиллями грузинського уряду відкриваються готелі та вдосконалюється дорожня інфраструктура.

Кварелі знаходитьться в Кахеті, на лівому березі річки Алагані. Свого часу відомий грузинський письменник і громадський діяч Грігорі Орбеліані називав «оком Кахеті». Історичні джерела повідомляють нам, що на сучасній території Кварелі ще в більш ранні століття поселялися гірські пшави з села Квара, тому і назвали їх кварелами.



ეს პატარა ქალაქი ცნობილია უამრავი ღირშესანიშნაობით. მათ შორისაა ბალნეოლოგიური კურორტი ყვარელი, რომელიც ყვარლიდან 8 კილომეტრით მდებარეობს. კურორტი ლამაზი კოტეჯებითაა დამშვენებული. აյ ძირითად სამკურნალო ფაქტორია ორი ტიპის მიერალური წყარი: სუსტად სულფატური და ჰიდროკარბონატული ჰილორიდული ნატრიუმკალციუმიანი წყალი. ქ. ყვარლის ცენტრში მდებარეობს ილია ჭავჭავაძის სახელმწიფო სახლ-მუზეუმი. 1837 წლის 27 ოქტომბერი იყო, ლექთა მარბილი რაზმი ანიოკებდა ყვარელსა და თვით ჭავჭავაძიანთ კარ-მიდამოს, როდესაც ილია დაიბადა არა მშობლიურ სახლში, არამედ საგვარეულო ჰიენ-კოშკში.

Це маленьке місто відоме своїми численними визначними пам'ятками. Серед них - бальнеологічний курорт Кварелі, який знаходитьться за 8 км від самого міста. Курорт забудований гарними котеджами. До основного лікувального фактору відносяться два типи мінеральної води: сульфатна та гідро-хлоркарбонатна кальцій-натрієва вода.

У центрі міста Кварелі знаходитьться державний будинок-музей Іліა Чавчавадзе. 27 жовтня 1837 року Ілія народився не у батьківському будинку, а в родовій фортеці-башті, саме в той час, коли загони леків (лезгинів) нападали на Кварелі і на володіння сім'ї Чавчавадзе. Своє дитинство та одинадцять років юності Ілія провів саме у Кварелі.

2 травня 1938 року, за ініціативою Гіоргія Леонідзе, засновником



ილიაშ თავისი ბავშვობისა და უმანვილობის თერთმეტი წელი ზუსტად ყვარელში გაატარა.

1938 წლის 2 მაისს გიორგი ლეონიძის ინიციატივით საძირკველი ეყრდნა ილიას სახლ-მუზეუმს, რომელიც 1943 წლის 9 ივნისს სახელმწიფო მუზეუმად გადაკეთდა. 1987 წელს მუზეუმის აღდგენა დაქმთხვა ილია ჭავჭავაძის დაბადებიდან 150 წლისთავის იუბილეს. დღეს ტურისტებისათვის და უბრალოდ დაინტერესებულ პირთათვის და არის სამსართულიანი სახლი საგენსპოზიციო დარბაზით, რომელშიც წარმოდგენილია ილიას ცხოვრებისა და შემოქმედების ამ-სახველი მონოგრაფიული გამოფენა. ასევე საინტერესოა ჭავჭავაძეების საგვარეულო კოშკი, ილიას მამაპაპეული საცხოვრებელი სახლი, ნისკვილი და კახური ეზოურისათვის დამახასიათებელი ნაგებობანი სათონე, ბელელი, მარანი.

ყვარლის ითანე ნათლისმცემლის ტაძარი ილიას მუზეუმიდან 30 მეტრში მდებარეობს და ჭავჭავაძეების კარის ეკლესია. ტაძარი გუმბათიანია და შესასვლელი დასავლეთის, ჩრდილოეთის და სამხრეთის მხრიდანაა. ტაძარი აგებულია ქართული აგურით და გადახურულია ქართული კრამიტით.

კიდევ ერთი ცნობილი ქართველი საზოგადო მოღვაწე, რომელიც ყვარელში დაიბადა კოტე მარჯანიშვილი იყო. კ. მარჯანიშვილის სახელმწიფო სახლ-მუზეუმი მდებარეობს ყვარლის ცენტრში. გამოჩენილი რეჟისორი და ქართული თეატრის რეფორმატორი 1872 წლის 9 ივნისს დაიბადა.

განუზომელია მარჯანიშვილის ღვანილის და არა მარტო ქართული თეატრის, არამედ რუსული თეატრალური ხელოვნების განვითარების საქმეში. ორსართულიანი სახლში, სადაც კოტე მარჯანიშვილი დაიბადა, 1959 წლიდან დიდი

вано будинок-музей Чавчавадзе, а 9 травня 1943 року він стане державним музеєм. У 1987 році реставрація музею збіглася з 150-річчям від дня народження Ілії Чавчавадзе. На сьогоднішній день для туристів та зацікавлених осіб відкрито триповерховий будинок з виставковим залом, де представлена монографічна виставка, що зображує життя та творчість Ілії. Також є цікавими родова башта Чавчавадзе, будинок пращурів Ілії, млин та характерні для двору в Кахеті тоне (піч для хліба), сарай і марані (винний льох).

Кварельський храм Іоана Хрестителя, придворна церква родини Чавчавадзе, знаходитьться за 30 метрів від музею Ілії. Храм має купол і побудований з грузинської цегли, покритий грузинською дахівкою, а вход є з заходу, півночі та півдня.

Котე Марджанішвілі - ще один відомий грузинський громадський діяч, який народився в Кварелі. Державний будинок-музей Марджанішвілі знаходиться в центрі Кварелі. Відомий режисер та реформатор грузинського театру народився 9 червня 1872 року.

Неможливо оцінити вклад Марджанішвілі в розвиток не тільки грузинського, але й російського театра-льного мистецтва. У двоповерховому будинку, де народився Коте Марджанішвілі, з 1959 року знаходиться меморіальний музей великого режисера.

Коте Марджанішвілі провів 25 років у Росії і був одним з перших, хто здобув загальне визнання та незалежність для російської театральної режисури. В експозиції будинку-музею Марджанішвілі в Кварелі широко представлені періоди творчості великого ре-

режисором іс. Між монументом та пам'яткою є відкритий пропуск, який дозволяє зробити фотографію. Крім того, він є важливим елементом архітектурного рисунку пам'ятки.

Крім того, він є важливим елементом архітектурного рисунку пам'ятки.

Крім того, він є важливим елементом архітектурного рисунку пам'ятки.

Крім того, він є важливим елементом архітектурного рисунку пам'ятки.

жисера: Київ, Одеса, Харків, Москва, Петроград... У центрі Кварелі знаходиться побудована в XVI-XVIII ст. квадратної форми фортеця, на вуглах якої розміщені циліндричні башти. Башти північні та заходу є напівкруглими, східна - прямокутна. Ворота розміщені на нижньому поверсі, в огорожі фортеці – ще три башти. Огорожа в деяких місцях дво-або триярусна.

Винний льох Кварелі виточений у скелі. З гори для тунелю дістали 200 тис. м³ ґрунту та проклали 40 тис. м³ залізо-бетонних конструкцій.

Два паралельних тунелі пов'язані між собою тринадцятьма переходами: довжина кожного 500 м, а загальна довжина підземних тунелів 8 км. У переходах можна зберігати до 3 млн. декалітрів вина. У підземному магазині за допомогою природної вентиляції утримується постійна температура +14-15 градусів.

Це лише короткий список визначних пам'яток, якими нагороджені містечко Кварелі та його околиці, що ще пам'ятають великі, переповнюючі гордістю історії.



ШЕВЕЧІРІВІДІ БОФАРУМ ЧІМБАДЗЕ

Ме дієздній році вар, ронді ჩემს ცხოვრებაში შემოვიდა ნოდаრ დუმбадзе – სიტყვის დიდი ოსტატი და ერთ-ერთი ღირსეული ადამიანი.

Місі 1962 წირველі 1962 წლის შემოდგომაზე გავიგე ელენე სტურუასაგან. იმანად იგი კიევში ცხოვრობდა. თბილისში, გიორგი ნამორაძის საიუბილეო საღამოზე, ნა-სასვლელად ვემზადებოდი. შინ ვესტუმრე. თან, ქართულად დანერილი, ჩემი გამოსვლის ტექსტი მიგუტანე. ქალბატონ-მა ელენემ (იგი ფილოლოგი იყო) გრამატიკული შეცდომები გამისწორა და მკითხა, რას ვთარგმნიდი, თან კი დასძინა: „იცით, თუ ვინ უნდა თარგმნოთ უკრაინულად? ნოდარ დუმ-ბაძე“.

Імбаნად საქართველოს ფარგლებს გარეთ ცოტა ვინმე თუ იცნობდა ნოდარ დუმბაძეს. Місі შემოქმედებიდან ხუთიოდე იუმორესკა თუ იქნებოდა რუსულ ენაზე დაბეჭდილი.

Ноудаრის პირველი რომანი „მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“ (ელენე სტურუამაც სწორედ ეს რომანი დამისახელა) მო-

Я щасливий, що в моє життя ввійшов Нодар Думбадзе – великий майстер слова й один з найблагородніших людей.

Його ім'я я вперше почув восени 1962 року від філолога, тоді киянки, Елене Стуро. Збираючись летіти до Тблісі на ювілейний вечір Георгія Наморадзе, я прийшов до неї додому з написаним грузинською мовою текстом свого виступу. Виправивши граматичні помилки, пані Елене поцікавилася, що я перекладаю, і потім сказала: «А знаєте, кого ще слід перекласти українською? Нодара Думбадзе».

Тоді поза Грузією мало хто знат про цього письменника – в російських перекладах з його творів було надруковано лише півдесятка гуморесок.

Перший роман «Я, бабуся, Іліко та Іларіон» (а саме його назвала мені Елене Стуро) просто зачарував мене, я переклав його, і 1965 року, через два роки після публікації в повному обсязі, він вийшов у світ з чудовими ілюстраціями народного художника України Анатолія Базилевича. А далі



нуже ულმა ერთі ამოსუნთქვით წავიკითხ. Мოვიხიბლე და გადავწყიტე, დაუყოვნებლივ მეთარგმნა. ვთარგმნე კიდეც. 1965 წელს კი, რომანს პირველი სრულყოფილი ჰუბლიკა-ციօნდან ორი წლის შემდეგ, „მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“ ცალკე წიგნად გამოიცა. იგი შესანიშნავად დასასრათა უკრაїніს სახალხო მხატვრმა ანატოლі ბაზილევიჩმა. ვთა-რგმნე მწერლის სხვა რომანებიც – „მე ვხედავ მზეს“, „მზი-ანი ლამე“ (ам რომანს უკრაїнელი მკითხველი უფრო ადრე გაეცნო, ვიდრე რუსი მკითხველი), „მარადისობის კანონი“, „ნუ გეშინა, დედა!“, „თეთრი ბაირალები“ და რამდენიმე ნაწა-რომები მწერლის მცირე პროზიდან, მათ შორის „კუკარაჩა“.

მე, არათუ კიდით-კიდემდე მოვიარე, ცოცხალი პერსონაჟე-ბით დასახლებული, მწერლის მხატვრული სამყარო, არამედ, ბევრჯერ შეეხვედრივარ კიდეც ამ სამყაროს შემქმედს.

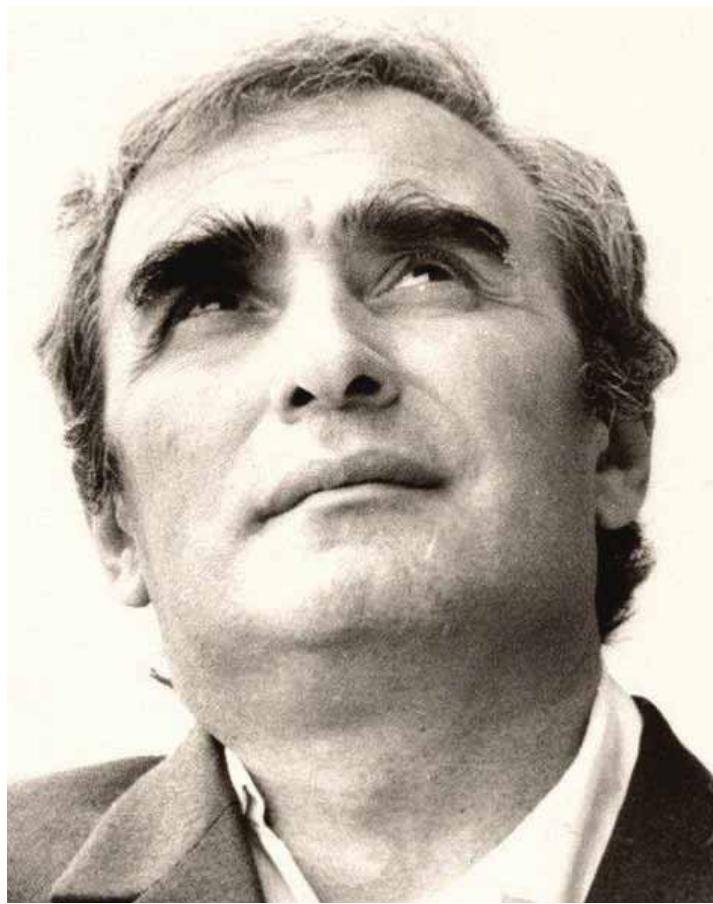
ჩვენი პირველი შეხვედრა 1966 წლის მარტში შედგა. გა-მომცემლობა „დნіпро“, სადაც იმუამად რედაქტორად ვმუშაობდი, მივლინებით გამაგზავნა ამიერკავკასიის რეს-პუბლიკების დედაქალაქებში საბჭოთა ხელისუფლების 50 წლისთავის აღსანიშნავად, რამდენიმე წიგნს ვამზადებდით

перекладаю інші романи письменника – «Я бачу сонце», «Сонячна ніч» (з цим твором українські читачі познайомилися раніше, ніж російські), «Закон вічності», «Не бійся, мамо!», «Білі пропорі», дещо з малої прози й зокрема «Кукарчу».

І я не тільки пройшов з краю в край художній світ письменника, населений яскравими, живими персонажами, а й не раз зустрічався з творцем цього світу.

Перша зустріч відбулася в березні 1966 року, коли видавництво «Дніпро», де я працював тоді редактором, відрядило мене до столиць закавказьких республік – готовувалися видання до 50-річчя Радянської влади. Зустрілися в редакції сатиричного журналу «Ніангі» («Крокодил»), де Нодар працював заступником головного редактора. І вже по кількох хвилинах у мене було таке відчуття, що я розмовляю з своїм давнім знайомим.

Письменник запросив мене до себе додому, і, опинившись у великій компанії його друзів, я побачив, яка це життєрадісна людина – попри суворі життєві випробування. І зрозумів, що



ნოდარ დუმბაძე
Нодар Думбадзе

გამოსაცემად... ერთმანეთს შევხვდით ჟურნალ „ნიანგის“ რედაქტორი, სადაც მაშინ ნოდარი მთავარი რედაქტორის მოადგილედ მუშაობდა. სულ რამდენიმე წუთში თავს ისე ვგრძნობდი, თითქოს დიდი ხნის ნაცნობს ვესაუბრებოდი.

მწერალმა შინ მიმიწვია. მოულოდნელად აღმოვჩნდი მისი მე-გობრების დიდ წერტილი და ვნახე, როგორ ცხოვრების მოყვარუ, მხიარულ ადამიანად დარჩენილიყო იგი, მოუხედავად, თავს გადამხდარი უამრავი განსაცდელისა. დავრწმუნდი, რომ იუ-მორი სისხლში ჰქონდა ნოდარს, რომ იგი კომიკური ამბების დანახვის ხალასი ნიჭით იყო ბუნებისგან დაჯილდოვებული! სასაცილო რამ თავგადასავლის მოყვლას რომ დაწყებდა, სუფრასთან უამისამ სიცილი იფეთქებდა.

უკრაინის მწერალთა კავშირმა 1973 წლის მარტში კვლავ თბილისში მიმავლინა (რათა, როგორც გვიან გაირკვა, ლო-ტერატურათმცოდნე ივან ძიუბას სასამართლო პროცესზე სიტყვით გამოსვლის საშუალება არ მოეცათ), რაღა თქმა უნდა, კვლავ შევხვდი ნოდარს, ჯერ „ნიანგის“ რედაქტორი (იგი უკვე მთავარი რედაქტორი იყო), შემდეგ – შინ. იმ საღა-მოს გადავწყვიტე, მისგან ინტერვიუ ამეღო.

მთხოვეს, არ გადამეღალა ნოდარი შეკითხვებით. თავდაც ვიცოდი: არცთუ ისე დიდი ხნის შინ, მძიმე ინფარქტი გადა-ეტანა და, როგორც აღმოჩნდა, რედაქტორიც როტული დღე ჰქონია.

ნოდარმა კაბინეტში მიმიწვია, თავის სამუშაო მაგიდასთან, ჩვეულებრივ სანერ მაგიდასთან მე დამსვა, თავად კი დივა-ზე მოკალათდა და სასმენად გაემზადა.

„საიდან დავწიუ?“ – გავიფიქრე მე და, რადგან მწერალი მა-შინ პოპულარობის მწვერვალზე იყო, გადავწიუ იტენი, სიტყვა სწორედ მის პოპულარობაზე ჩამოვაგდე. იმხანად, ჩემი „დო-სი“ ნოდარ დუმბაძეზე სამ ათეულ წიგნს ითვლიდა, ისინი გამოცემული იყო რუსულ, უკრაინულ, ლიტვურ, თათრულ, უზბეկურ, ტაჯიკურ, მოლდავურ და სხვა ენებზე. „მე ვერ-

гумор უ крові в Нодара, що він від природи обдарований особливим талантом помічати смішне в житті. Коли він починав розповідати якісь комічні історії, за столом раз у раз зривався сміх.

У березні 1973 року відрядила мене до Тбілісі наша Спілка письменників (щоб не дати мені виступити на суді, чинено-му над літературознавцем Іваном Дзюбою), і знову зустрічається з Думбадзе, спочатку в редакції «Ніангі» (тепер він головний редактор), а потім у нього вдома. І того вечора я надумав узяти в письменника інтерв'ю.

Нодар завів мене до свого кабінету, посадив за свій робочий стіл, звичайний письмовий стіл, сам сів на дивані й приготувався слухати.

«З чого почати?» – подумав я і вирішив відштовхнутися від широкої слави письменника. На цей час у моєму «досьє» на Думбадзе напілучвалося три десятки його книжок, виданих російською, українською, литовською, татарською, узбецькою, таджицькою, молдавською та іншими мовами. Книжку «Я бачу сонце» надруковано в «Роман-Газеті» накладом понад два мільйони примірників. «Прогрес» уже встиг видати цей самий роман англійською, французькою, перською, арабською мовами. Почали виходити його книжки й за кордоном – у Варшаві, Відні, Нью-Йорку, Улан-Баторі. Нодарові твори інсценізуються й екранизуються. На «Бабусю» в Театрі імені Марджанішвілі неможливо потрапити – 460 повних аншлагів! Героям «Бабусі», поставленої ленінградцями, аплодують лондонці...

Мое перше запитання звучало так:

– Чим ви, батоно Нодаре, пояснюєте свою популярність?

Письменник задумався. Мені здавалося, що він зараз назве те зілля, яким він причаровує серця мільйонів і мільйонів

дів місце „Українського письменника“ відмінною премією. Гафіт Маркович заслужено отримав нагороду за роман „Вічність“.

Місія Нодара в Україні – це не тільки писати, а й боротися з поганою, відстоювати добрі традиції, висловлювати свою думку про те, що варто зберегти, а що слід викинути. Але це – лише частина його роботи. Важливим є і те, що він відкриває читачам світ, який часто залишається за межами звичайної літературної художності.

Нодар відомий як автор романів, але й як поет, перекладач, критик, есеїст, лектор, громадський діяч.

– І як письменник, який відчувається відповідальним за долю України.

– Як письменник, який відчувається відповідальним за долю України. Але я також відчуваю, що я – це не тільки я, а це є щось, що відчувається всім народом.

– Як письменник, який відчувається відповідальним за долю України.

– Як письменник, який відчувається відповідальним за долю України. Але я також відчуваю, що я – це не тільки я, а це є щось, що відчувається всім народом.

– Як письменник, який відчувається відповідальним за долю України. Але я також відчуваю, що я – це не тільки я, а це є щось, що відчувається всім народом.

– Як письменник, який відчувається відповідальним за долю України. Але я також відчуваю, що я – це не тільки я, а це є щось, що відчувається всім народом.

– Як письменник, який відчувається відповідальним за долю України. Але я також відчуваю, що я – це не тільки я, а це є щось, що відчувається всім народом.

– Як письменник, який відчувається відповідальним за долю України. Але я також відчуваю, що я – це не тільки я, а це є щось, що відчувається всім народом.

– Як письменник, який відчувається відповідальним за долю України. Але я також відчуваю, що я – це не тільки я, а це є щось, що відчувається всім народом.

– Як письменник, який відчувається відповідальним за долю України. Але я також відчуваю, що я – це не тільки я, а це є щось, що відчувається всім народом.

– Як письменник, який відчувається відповідальним за долю України. Але я також відчуваю, що я – це не тільки я, а це є щось, що відчувається всім народом.

– Як письменник, який відчувається відповідальним за долю України. Але я також відчуваю, що я – це не тільки я, а це є щось, що відчувається всім народом.

читачів, але, на мій подив, Нодар знізував плечами й відповів:

– Не знаю... може, тематика...

Так, він не думав про те, чим би привернути до себе читачів. Писав, як

диктувало йому серце, сповнене любові до людей, як диктувало його громадянська совість.

Звичайно ж, і актуальна тематика, і неповторний Думбадзівський гумор, і особливий ліризм, і сценічність та кінематографічність його творів не можуть не приваблювати читачів, але головна таємниця величезної популярності бачиться мені в його широкому людинолюбстві, в пристрасному утвердженні високих принципів гуманізму.

Перебираємося з 60-х у 70-ті роки, і мова заходить про роман «Не бійся, мамо!» Автор розповідає мені його історію. На зустрічі з прикордонниками запитали письменника, чому він про них не напише. «Для цього треба побувати на кордоні, а може, й посидіти на гауптвахті», – мовив Нодар. «То й приїжджаєте до нас», – сказали йому. І він поїхав на кордон. І ніс там справжню військову службу. Близько трьох місяців. На посаді заступника начальника застави по політчастині. Ходив у наряд, у дозор, разом з усіма піднімався по триповізі...

Служба на кордоні дала письменникові важливі деталі для твору. І українські хлопці там справді служили – автор на віть зберіг їхні прізвища: Пархоменко, Щербина. «Хіба погані прізвища?» – запитує мене Нодар.

І звісно ж, говоримо про щойно опублікований в журналі роман «Білі прaporи», який став чи не головною темою розмов у Тбілісі. І хто побачив у романі злет таланту, а хто й ознаки творчої кризи.

– А як ви самі оцінюєте «Білі прaporи»? – спитав я Нодара.

– Це найкраще з того, що я написав, – відповів він.

У тому, що це високоталановитий твір (за нього присудять Руставелівську премію), я ще раз упевнився, коли подивився привезену до Тбілісі виставу Руставського драматичного театру «Білі прaporи», на яку зміг потрапити за протекцією Думбадзе.

А останнє мое запитання – про пошту письменника. Вона величезна.

– Я не маю змоги всім відповісти, – каже Нодар, – але цільно відповісти тим, хто пише. Ці листи мені дуже допомагають.

Із тих, що йому найдорожчі, згадаю два. Автор першого (то був письменник Олесь Юрченко) написав, що з книжкою «Я, бабуся, Іліко та Іларіон» в його полтавській хаті буде веселіше. А другий від студента. Коли молодший брат попросив його дати йому прочитати книжку Думбадзе, він зажадав, щоб той помив руки. Чи в тому тільки річ, що студент дуже дорожив цією книжкою? Може, він ще й вважав, що входити в чистий творчий світ письменника треба з чистою душою і чистим тілом?

Знову зустрілися через п'ять років. Думбадзе не так давно минуло п'ятдесяти.

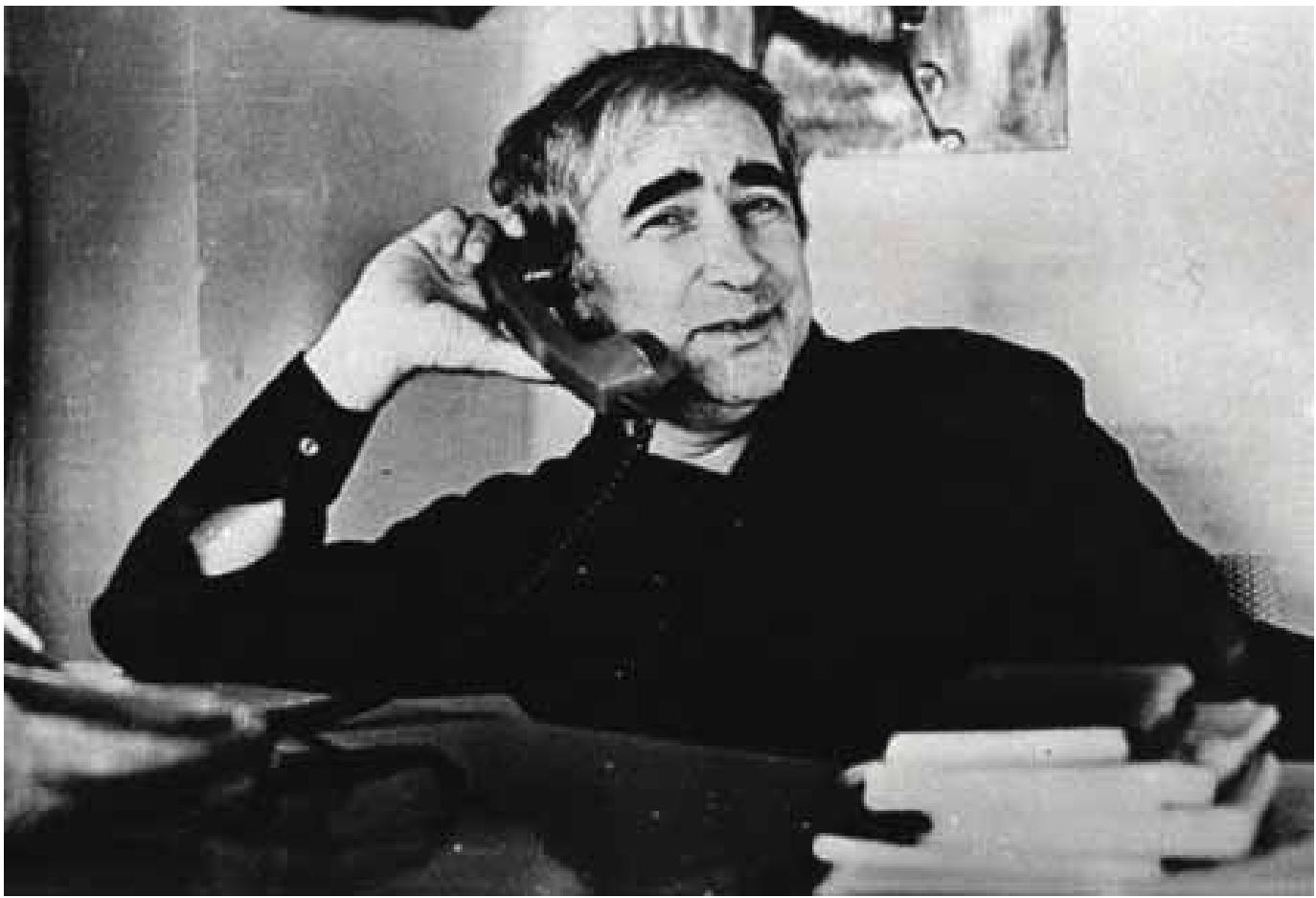
– Що ви відчули, батоно Нодаре, переступивши свій піввіковий рубіж?

– Не відчув нічого. Про мій вік нагадали мені статті в газетах. З роками люди

стають мудрішими. Кажуть, що і я помудрішав. Приємно, коли це й справді так.

– Ви задоволені своїм новим романом?

Маю на увазі «Закон вічності».



არ მაქეს შესაძლებლობა ყველას უშპასუხო, — მეუბნება ნოდარი, — მაგრამ გულწრფელად მაღლიერი ვარ მათი, ვინც მწერს. ეს ნერილები მე dლიერ მეხმარება.

წერილებიდან, რომლებიც ძვირფასი იყო მისთვის, ორს და-
ვასახელებ. ერთ-ერთი წერილის ავტორი (მწერალი ოლეს
იურგენო) წერდა, რომ რომანმა — „მე, ბება, ილიკო და
ილარიონი“ — მის პოლტავურ სახლს მეტა სითბო და სი-
ხალისე შესძინა. მეორე წერილს — სტუდენტი წერდა. როცა
უტკროსმა ძმამ წასაკითხად დუმბაძის წიგნი სთხოვა, მან
აიძულა, ხელები დაებანა. განა საქმე მხოლოდ იმაშია, რომ
სტუდენტისთვის ძლიერ ძვირფასი იყო ეს წიგნი? არა! იქნებ
მას ნამდვილად მიაჩნდა, რომ მწერლის ფაქიზ სამყაროში,
მხოლოდ სუფთა სულითა და ხელებით უნდა შესულიყავი?
მომდევნო შეხვედრა ნოდართან ხუთი წლის შემდეგ შედგა.
მწერალს, არც ისე დიდი ხნის წინ ორმოცდათი წელი შეს-
რულებოდა.

– რა იგრძენით, ბატონო ნოდარ, როდესაც ნახევარი საუკუნის ზოვარს გადააგიჯათ?

— არაფერი, ჩემო ოლექსა! ასაკი, მხოლოდ გაზეთებში დაბეჭდილმა სტატიებმა შეგახსენებს. წლებთან ერთად ადამიანებს სიბრძნე ემატებათ. ამბობენ, სიბრძნე მომემატა. სასიამოვნოა, თუკი მართლა ასეა (იკინის ნოდარი).

— კამაყოფილი ხართ თქვენი ახალი რომანით? მხედველობაში მატერიალი „მარადისობის კანონი“.

- ଫୋଟୋ, ପରିଚୟ ଓ ବିବରଣ୍ୟ.

- ମନ୍ଦିରାବଳୀ କାହାରେହିଲା ରାଜ୍ୟରେ?

— ახლა მოთხოვბას ვწერ. ვრცელ ნანარმოებზე ჯერ არ ვფიქრობ. ცხოვრებისულ მასალას ვაგროვებ. ხშირად აღმოჩენილვარ მსგავს სიტუაციაში: მგონია, რისი თქმაც მსურდა — ვთქვი. მოგვიანებით აღმოჩნდება, რომ ჯერ კი- დევ ბევრი რამაა სათქმელი...

— Так, задоволений.

– А що далі? Ваші творчі плани?

– Тепер пишу оповідання. Про велику річ поки що не думаю. Акумулюю

життєвий матеріал. Зі мною так не раз бувало: здається, все вже висловив, а потім виявляється, що ще багато чого не сказано.

— Що б ви хотіли сказати своїм українським читачам?

— Хотів би висловити їм свою величезну вдячність. З України приходять особливо

теплі листи. Такі теплі, що мені навіть незручно про них говорити.

| все-таки розкажіть ходу про один із них.

— Мене до спіз зворушив лист жінки, яку її стара маті знову засну просила.

и знову просила читати мою книжку. Вони чекали мого 50-річчя як доброї нагоді написати мені. Але мати не дожила до цього дня. Коли вона вмириала, дочка читала їй сцену смерті бабусі. Мою книжку поклали їй у труну... Неодмінно вирву час і пойду до авторки листа...

Взагалі я дивуюся, що написане мною так близько доходить до іншого народу, сприймається як рідна література...

І остання моя зустріч з Нодаром Думбадзе, у травні 1984 року.

Зaproшений на ювілейний вечір Бесо Женті, в неділю 27 травня я прилетів до Тбілісі й наступного дня пішов до Палацу письменників. У приймальні очільника Спілки письменників чекало декілька людей, але мене як гостя провели до кабінету поза чергово.

Побачивши мене, Нодар підвівся і з своєю неповторною

- რას ეტყოდით თქვენს უკრაინელ მკითხველს?
 - მინდა მათდამი უდიდესი მადლიერების გრძნობა ვამოვხატო. უკრაინიდან განსაკუთრებით თბილ წერილებს ვიღებ. იმდენად თბილს, რომ მეუხერხულება კიდეც მათზე ლაპარაკი.

– და, მაინც, გვიამბეთ თუნდაც ერთ-ერთ მათვანზე.

— ისე ავლელდი, ცრემლიც კი მომგვარა ქალის წერილმა, რომელსაც მოხუცი დედა კვლავ და კვლავ სთხოვდა ჩემი წიგნი წაეკითხა მისთვის. ისინი ელოდნენ ჩემი 50 წლის იუბილეს, როგორც საბაძს, რათა წერილი მოეწერათ ჩემთვის. მაგრამ დედამ ვერ იცოცხლა ამ დღემდე... როცა იგი გარდაცვლილა შევილი ბებიას სიკვდილის სცენას უკითხავდა თურმე... ჩემი წიგნი საფლავის ჩატანები... აუცილებლად გამოვეძნი დროს და ამ წერილის ავტორთან ჩავალ... საერთოდ კი მიკვირს, რომ ჩემი დანერილი გულთან ასე ახლოს მიაქვს სხვა ეროვნების ხალხს და მას ისე ალიქვამენ, როგორც მშობლიურ ლიტერატურას... ჩემი უკანასკნელი შეხვედრა ნოდარ დუმბაძესთან 1984 წლის მაისში შედგა. ბესო ულენტის საიუბილეო საღამოზე გახლდით მიწვეული. კვირას, 27 მაისს თბილისში ჩავიწრინდი და მეორე დღეს მნერალთა სახლისაკენ გავეჭურე. მნერალთა კავშირის ხელმძღვანელის მისალებში ხალხმრავლობა იყო, მაგრამ მე, როგორც სტუმარი, რიგგარეშე გამატარეს.

დამინახა რა, ნოდარი წამოდგა და თავისი განუმეორებელი ღიმილით ჩემკენ გამოემართა. თბილი ურთიერთმოქითხვის შემდეგ ვუთხარი, რომ სულ ერთი წუთით შევიარე, რათა ჯანმრთელობის ამბავი გამომეკითხა.

— ძალიან ცუდად ვგრძნობ თავს, ჩემო ოლექსა, — მითხრა მან.

მთხოვა, დავრჩენილიყავი. რამდენჯერმე წამოვდექი წასას-
კლებად, რათა დრო არ წამერთვა, არ გადამეღალა... არ
მიშვებდა, კარგა ხანს დავყავი მასთან. შემოდიოდნენ მწერ-
ლები, ხოდარი სხვადასხვა საკითხს აგვარებდა, საუბრობდა
ტელეფონით, ხოლო შეალებდაში კსაუბრობდით.

— როგორ მიდის მუშაობა დიდ ნაწარმოებზე? — ვკითხე მე, ვიცყოფი რა, ნაწარმოებს, წლობით რომ გულში ატარებდა, პირობითად „ბუქრის პირას“ ერქვა.

– ზაფხულში ვაპირებ ვმიტუშაო... – მიპასუხა... აბა, რა იცოდა მაშინ ჩემმა ძვირფასმა ნოდარმა თუკი სიცოცხლე ოთხ თვე-ზე ნაკლებილა დარჩენოდა...

სასათნახევრის შემდეგ მე კვლავ მოვტრუნდი მწერალთა კა-
ვშირში, რათა, სასტუმროში დარჩენილი, მისი უკრანული
ორგანომების ილუსტრაციები მეჩვენენბინა. ნოდარი კვლავ

სამუშაო კაბინეტში იყო. შემდეგ საიუბილეო ღონისძიებებში მონაწილეობდა, სიტყვითაც გამოვიდა ბესო ჟღენტის შესახებ.

ძირი ავადყოფილის მიუხედავად, ხოდამ დუმაბე ბეჭოს და თავდავინებით მუშაობდა. სხვანაირად ცხოვრება მას არ შეეძლო და არც სურდა.



მზიური
Мзіурі

усмішкою рушив мені назустріч. Після теплих взаємних вітань я сказав, що зайшов лише на хвилину – спитати про здоров`я.

— Почуваю себе, дорогий Олексо, дуже погано, — мовив Нодар.

Він попросив мене лишитися. Кілька разів я вставав, щоб піти й не відбирати в нього часу, але він не відпускав мене, і в кабінеті я просидів більше години. Входили письменники, і Нодар розв'язував якісь питання, розмовляв по телефону, а в інтервалах ми бесідували.

— А як стоїть справа з великою річчю? — спитав я, знаючи, що цей твір, умовно

названий «Біля каміна», він давно виношув.

– Попрацю влітку... – відповів Нодар, не знаючи, що жити йому залишилося менше чотирьох місяців.

Години через півтори я знову прийшов до Спілки письменників, щоб показати Нодарові забуті в готелі ілюстрації до його українського двотомника. Він усе ще був у своєму службовому кабінеті. Потім брав участь у ювілейних заходах, виступив із словом про Жгенті.

Незважаючи на тяжку хворобу, Нодар Думбадзе багато, самовіддано працював. Жити інакше не міг і не хотів.

ОЛЕКСА СИНИЧЕНКО

Квітень 2018 року

ოლექსა სინიჩენკო
2018 წლის აპრილი

უკრაინულიდან თარგმნა სოსო ჩოჩიამ

გამოკიდებულ დაფლეთილ რადიოს უგდებდა ყურს. რეპ-როდუქტორი ცახცახებდა, ხრიალებდა და ხრინნიანი ხმით რაღაცას გადმოსცემდა. ყველა დუმდა. მე რომ მივედი, რეპ-როდუქტორიც დადუმდა.

- გამარჯობათ თქვენი! — ხმა არავის გაუცია.
- გამარჯობა, ხალხო, თქვენი! — გავიმეორე გაუბედავად. არავინ არაფერი მიპასუხა.
- გერასიმე ბიძია, რა მოხდა?! — ვკითხე კარის მეზობელს და შევანჯლრიე. მან უაზროდ მომხედა, მერე ფოტის კიბეზე ჩამოჯდა, თუთუნი ამილო, გაახვია და ისე გააბოლა, თოთქოს არც დავენხხე.
- თქვი, ასალო ბიძია, რა მოხდა, კაცი არ ხარ, შე კაცო?
- შევევედრე ახლა გერასიმეს გვერდით ჩამომჯდარ მეორე მეზობელს. მან თავიდან ფეხებამდე ამათვალიერ-ჩამათვალიერა, დიდხანი მიყურა თვალებში, მერე პირი ამარიდა და ისე მითხრა:
- ომია, სოსოია ბიძია, ომი!
- რა ომი, ასალო ბიძია?
- ჩხუბი, კაცის კვლა და სისხლის ღვრა, გეყურება?
- ვისთან?
 - ასალომ ხელი ჩაიქნია.
 - ვისთან?! — გავიმეორე და გარშემო მიმოვიხედე, ხალხი იდგა გაფითრებული და შეშინებული.
 - გერმანიასთან! — თქვა, როგორც იქნა, ვიღაცამ.
 - რომელ გერმანიასთან?
 - მწვანე გერმანიასთან! — მიპასუხა ასალომ.

მიგხვდი, რომ მოხდა რაღაც დიდი, საოცრად დიდი უბედურება. არასდროს არ მინახავს ამდენი ხალხი ერთად დამუნჯებული, გაფითრებული, შეშინებული და უცებ შემეტშინდა, ისე როგორც შუალამით სოფლის სასაფლაოზე მარტოდ გავლა. რომ არ მეყვირა, გერასიმე ბიძიას გვერდით ჩამოვჯეტი და მუხლზე ხელი დავადე. გერასიმემ გაევირვებული თვალებით შემომხედა, მერე თავზე ხელი დამისვა და მითხრა:

- წადი ახლა შინ და ნუ გეშინია, ბიძიე!
- ავდექი და შინისაკენ გავბრუნდი.
- აგი თოხი და საგზალი ნაიღე! — დამაბრუნა გერასიმემ. თოხი და საგზალი ავიღე და ნავედი.
- მზე უკვე ამოსცილდა ტოლების მთებს, სუფსის ხიდთან რომ მივედი და შინისაკენ გადავუხვიე. მივდიოდ თავჩალუნული...
- სოსოია მამალაძეს გაუმარჯო!

თარგმანი მარინა სმირნოვასი, კიევი.

не відповів.

— Дядьку Герасіме, що трапилось? — спитав я сусіда та затремтів. Він подивився на мене відсутнім поглядом, потім присів на сходинку, дістав тютюн, скрутів цигарку та запалив, неначе нічого не бачив та не чув.

— Скажи, дядьку Асало, що трапилось, чоловік ти чи ні?

— спитав я сусіда, що присів поруч з Герасимом. Він огледів мене з ніг до голови довгим поглядом, потім відвернувся та сказав:

— Війна, Coco, війна!

— Яка війна, дядьку Асало?

— Вбивства та кровопролиття, збегнув?

— З ким?

Асало махнув рукою.

— З ким? — знов запитав я та подивися навколо. Люди стояли збліді та налякані.

— З Німеччиною, — сказав хтось нарешті.

— З якою Німеччиною?

— З зеленою! Відповів Асало.

Я здогадався, що трапилось щось величезне, якась вражаюче величезна біда. Ще ніколи я не бачив стільки людей, пригнічених горем, зблідих та наляканих. Раптом я злякався так, ніби опинився серед ночі на цвинтарі. Щоб не розревітися, я присів поруч з дядьком Герасимом та поклав руки на коліна. Герасим уважно подивився на мене, потім поклав руку мені на голову та сказав:

— Йди додому та не байся, хлопче.

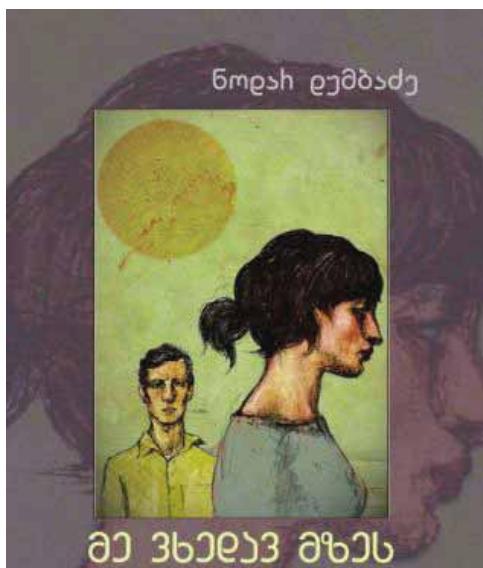
Я встав та попрямував додому. Герасим повернув мене:

— Сапу та їжу забув!

Я забрав свої речі та пішов. Сонце вже підіймалося над горами Толебі, коли я підходив до мосту. Супси та повертав додому, повісивши голову...

— Вітаю, Coco Мамаладзе!

Переклад Марини Смірнової, м. Київ.



СА
К
СА
ГА

Сакартвело
საქართველო

#2 (11) 2011

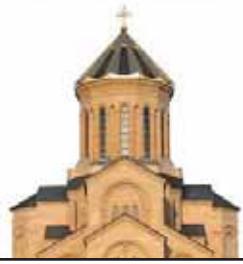
Сакартвело
საქართველო

#2 (17) 2014



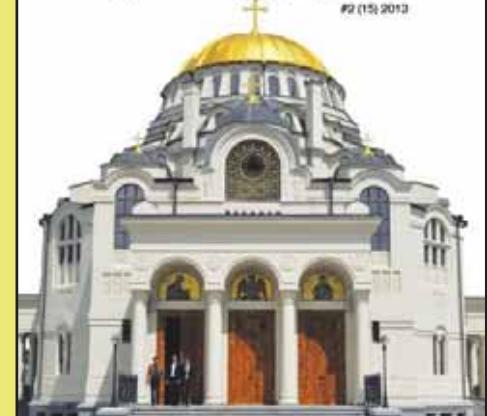
сакартвело
საქართველო

#2 (10) 2007



Сакартвело
საქართველო

#2 (15) 2013



Сакартвело
საქართველო

#1 (16) 2014



Сакартвело
სრულიადგრძელებელი

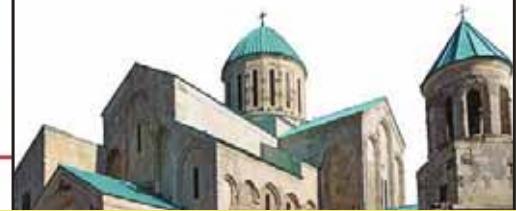
#1 (14) 2013

Сакартвело
საქართველო

#1 (12) 2012



Сакартвело
საქართველო



САКARTВЕЛО

თველი

сакартвело
#1 (10) 2011



сакартвело
საქართველო



сакартвело
საქართველო

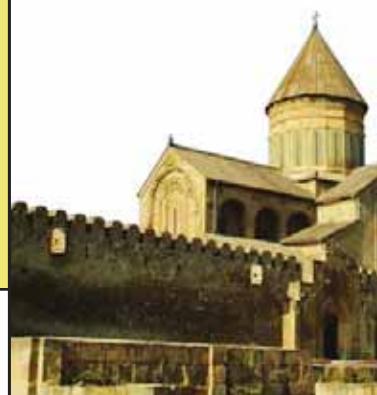
#2 (9) 2010



сакартвело
საქართველო

сакартвело
საქართველო

#1 (6)



сакартвело
საქართველო

#2 (5) 2008



сакартвело
საქართველო



сакартвело
საქართველო



16-19
листопада
2018 року

Довідки за телефоном:
044-234-33-80

Кінотеатр

«КИЇВ»

вул. Велика Васильківська, 19

14^{ий} ФЕСТИВАЛЬ НОВОГО ГРУЗИНСЬКОГО

КІНО

Організатор:



Всесвітнє гуманітарне об'єднання
«ГЕОРГІЯ»



Міністерства
культури України



Міністерства
культури Грузії



Посольства Грузії
в Україні

При підтримці:



Асоціація
грузин України



ГУМАНІТАРНА АКАДЕМІЧНА АКАДЕМІЯ

САКARTВЕЛО

საქართველო

პროექტის ავტორი:
ბესიკ შამუგია

რედაქტორი:
დავით თოდუა

პასუხისმგებელი რედაქტორი:
ემილ ავდალიანი

ნომერზე მუშაობდნენ:
სოსო ჩოჩია
ანა სორლია-კრავჩუკი

თარგმანი:
მარინა იგნატენკო

დიზაინი და კომპიუტერული უზრუნველყოფა:
მანუჩარ გუნცაძე

Автор проекту:
Бесик Шамугия

Редактор:
Давид Тодуа

Відповідальний редактор:
Еміль Авдаліані

Над номером працювали:
Сосо Чочія
Ана Сордія-Кравчук

Переклад:
Марина Ігнатенко

Дизайн та комп'ютерне забезпечення:
Манучар Гунцадзе

უკრაїнські ქართველთა ასოციаცія «იბერიელი». სრულიად უკრაїнські საზოგადოებრივი გაერთიანება «გეორგія»
Асоціація грузин України «Іберієлі». Всеукраїнське супільнє об'єднання «Георгія» 2018

